

Den retlige ramme for brug af retshåndhævelsesarrest

*The legal framework for the use of law enforcement
detention*

Kandidatspeciale

Af Kristine Olivia Brygger Andersen

Vejleder: Lasse Lund Madsen

2. juni 2025

AARHUS UNIVERSITET

Abstract

The aim of this master's thesis is to determine the legal framework for the use of law enforcement detention under section 762(2) of the Danish Administration of Justice Act. This involves a description of the historical development since the provision was introduced as well as a thorough analysis of the central conditions for the application of section 762(2) of the Danish Administration of Justice Act. Furthermore, the legal framework for law enforcement arrest under the Danish Administration of Justice Act will also be assessed considering the ECHR, including whether the provision is in accordance with ECHR art. 5 and art. 6(2).

In order to achieve this purpose, I will analyse both case law from the Danish national courts and the case law from the European Court of Human Rights. Furthermore, the preparatory work will also be analysed with a view to answering the problem statement.

Section 762, subsection two in the Administration of Justice Act regulates the access to place a Charged in pre-trial detention, if a series of further conditions are fulfilled. Among the conditions are the seriousness of the Offence, the requirement regarding the level of suspicion and the requirement of indication. However, the Section have been criticized for not being in accordance with International Conventions including the ECHR.

This thesis concludes that the use of law enforcement detention has strict requirements. The provision is an exceptional provision that should only apply if the other grounds for imprisonment are not met, and the interests of justice require that the accused not be released. Consideration of the sense of justice is accepted by the ECHR, but it must concern serious violations, and it must be documented that it would disrupt public order if released. Though, Section 762(2) of the Danish Administration of Justice Act is in accordance with the ECHR, the thesis nevertheless raises some concerns about its use.

Indholdsfortegnelse

1.1.	Indledning	3
1.2.	Problemformulering	4
1.3.	Afgrænsning	4
1.4.	Metode	5
Kapitel 2. Den retlige ramme for varetægtsfængsling		5
2.1.	Grundprincipper i straffeprocessen	5
2.2.	Varetægtsfængsling som tvangsindgreb	6
2.3.	Kort gennemgang af RPLs § 762, stk. 1	7
2.4.	RPL § 762, stk. 2	8
2.4.1.	Indførelsen af retshåndhævelsesarrest	8
2.4.2.	Udvidelsen af anvendelsesområdet	10
2.4.2.1.	Lovændring i 1978	10
2.4.2.2.	Lovændring i 1987 - Retshåndhævelsesarrest i voldssager	12
2.4.2.3.	Lovændring i 2008 - Retshåndhævelsesarrest i sædelighedssager	14
2.4.2.4.	Lovændringer siden 2008	16
2.5.	Betingelser for anvendelse af § 762, stk. 2	17
2.5.1.	Mistankekravet	18
2.5.1.1.	Hvad forstås ved særligt bestyrket mistanke?	18
2.5.2.	Indikationskravet	23
2.5.2.1.1.	Hvad forstås ved forholdets grovhed?	24
2.5.2.1.2.	Hensynet til retshåndhævelsen?	27
2.5.2.1.3.	Praksis vedrørende indikationskravet	27
2.5.3.	Kriminalitetskravet	28
2.5.3.1.1.	Nr. 1 - Offentlig påtale og 6 år i strafferammen	28
2.5.3.1.2.	Nr. 2 – Oplistning af bestemmelser og forholdets grovhed	29
Kapitel 3. Retshåndhævelsesarrestens forenelighed med EMRK		34
3.1.	Generelt om EMRK og forholdet til dansk ret	34
3.2.	Varetægtsfængsling i forhold til EMRK	35
3.2.1.	Generelt om retten til frihed og personlig sikkerhed efter EMRK art. 5, stk. 1	35
3.2.2.	EMRK art. 5, stk. 1, litra C samt EMRK art. 5, stk. 3	37
3.2.2.1.	Letellier mod Frankrig	39
3.2.3.	EMRK art. 6, stk. 2	42
3.2.3.1.	Henrik Jensen mod Danmark	43
3.2.4.	Opsamlende om foreneligheden med EMRK	44
Kapitel 4. Retssikkerhedsmæssige betænkeligheder		46
4.1.	Retsfølelsens plads i strafferetsplejen?	46
4.2.	Kritikken siden indførelsen	47
Kapitel 5. Konklusion		49
Litteraturliste		51

Kapitel 1. Introduktion til specialet

1.1. Indledning

Varetægtsfængsling i Danmark har længe været et omdiskuteret emne blandt såvel advokater og andre fagpersoner som i medierne. Diskursen blandt særligt forsvarsadvokater har været, at Danmark anvender varetægtsfængsling i for vid en udstrækning, og at domstolene i tvivlstilfælde hellere varetægtsfængsler end ikke. Særligt sidstnævnte kritik har ret opsigtsvækkende fået næring fra tidligere højesteretspræsident Thomas Rørdam, der på en konference på Christiansborg udtalte: *”Det er et stort problem, hvis man i retterne har den holdning, at man hellere fængsler én for meget end én for lidt”*¹ Varetægtsfængsling er en af de mest indgribende tvangsmæssige foranstaltninger, som retsplejeloven (herefter RPL) hjemler, hvilket også bliver benyttet som et argument for, at varetægtsfængsling bør anvendes mindre end hvad det bliver for nuværende.

Rigsadvokaten foretog sidste år en analyse af anvendelsen af varetægtsfængsling på baggrund af en dataindsamling for perioden fra den 1. januar 2024 til den 1. september 2024. Af denne analyse fremgår det, at 13% af varetægtsfængslingerne i den angivne periode i begyndelsen blev foretaget udelukkende med hjemmel i RPL § 762, stk. 2, mens tallet var steget til 23% af fængslingerne ved det senest registrerede fængslingsgrundlag.² Hertil kommer de varetægtsfængslinger, der er foretaget med hjemmel i RPL § 762, stk. 1, nr. 1, 2 og/eller 3 i kombination med RPL § 762, stk. 2.³

Særligt brugen af den såkaldte retshåndhævelsesarrest har været et omdiskuteret indgreb, der blev indført som en reaktion på en særdeles grov voldtægtssag fra 1935, den såkaldte Fannerupsag.⁴ Med henvisning til den mest fordelagtige brug af retshåndhævelsen indførte man retshåndhævelsesarrest som tvangsindgreb i dansk ret. Fannerupsagen udvidede således adgangen til at varetægtsfængsle sigtede i sager, hvor hensynet til borgernes retsfølelse vejer tungere end hensynet til individets retssikkerhed. Denne form for fængsling af endnu ikke dømte personer rejser en række retssikkerhedsmæssige spørgsmål. Allerede ved indførelsen af retshåndhævelsesarrest blev der sat

¹ Ritzau, ”Eks-chef i Højesteret ser sjusk i nogle sager om fængsling”, Kristeligt Dagblad, 7. oktober 2024. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/eks-chef-i-hoejesteret-ser-sjusk-i-nogle-sager-om-faengsling>, citeret d. 23. maj 2025.

² Rigsadvokatens analyse af anvendelsen af varetægtsfængslinger - *Analyse af baggrunden for varigheden af varetægtsfængslinger i anledning af mål nr. 7 i Mål- og resultatplan for anklagemyndigheden 2024*, s. 34

³ Ibid., s. 32-33

⁴ U 1935.531 H

spørgsmålstegn ved dens berettigelse. Begrebet ”retsfølelsen” er centralt i vurderingen af, om der kan ske retshåndhævelsesarrest, hvorved domstolene overlades en betydelig skønsmargin, hvilket blandt andet kan øge risikoen for vilkårlighed samt manglende forudsigelighed. Bestemmelsen giver således anledning til at overveje om retshåndhævelsesarrest efter RPL § 762, stk. 2 i sig selv eller anvendelsen heraf i praksis er i overensstemmelse med EMRK, herunder særligt EMRK art. 5 om retten til frihed og personlig sikkerhed og EMRK art. 6 om retten til retfærdig rettergang.

1.2. Problemformulering

Med afsæt i ovenstående vil følgende problemstilling blive behandlet i nærværende speciale:

Hvordan har RPL § 762, stk. 2 udviklet sig siden dens indførelse, og hvad er den retlige ramme for brugen af retshåndhævelsesarrest i dansk ret? Er bestemmelsen og dens anvendelse i praksis forenelig med EMRK, herunder navnlig art. 5 og art. 6, stk. 2?

Formålet med specialet er således hovedsageligt at undersøge, hvorvidt bestemmelsens historiske udviklingen har været samt at analysere gældende ret for brugen af retshåndhævelsesarrest. Desuden foretages en vurdering af, hvorvidt brugen er i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Afslutningsvis vil det på baggrund af førnævnte vurderes, hvorvidt retshåndhævelsesarresten giver anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder.

1.3. Afgrænsning

Af hensyn til projektets omfang er projektet afgrænset til retshåndhævelsesarrest efter RPL § 762, stk. 2. Dette indebærer dermed et fravalg af stk. 1, som dog indledningsvist behandles kort. Derudover er retshåndhævelsesarrest i medfør af RPL § 769, stk. 2, ikke behandlet i nærværende speciale, selvom den hjemler adgang til retshåndhævelsesarrest, hvor den sigtede har tilknytning til en gruppe af personer, som aktivt er involverede i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer under nærmere bestemte omstændigheder. Bestemmelsen er en del af den retlige ramme, men den ses ikke anvendt i dansk ret endnu, hvorfor praksis herfra ikke kan være med til at definere anvendelsesområdet. Der er desuden begrænset fokus på adgangen til at varetægtsfængsle i anken, idet reglerne herfor må anses for enslydende, dog med forbehold for at mistankekravet i anken ikke behandles indgående i anken, som følge af en foreliggende afgørelse. Selvom der er ikke er fokus på

adgangen til retshåndhævelsesarrest i anken, er enkelte kendelser, der er behandlet i specialet, vedrørende retshåndhævelsesarrest i anken, dog uden at dette tillægges betydning.

Specialet analyserer primært de materielle betingelser for varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 2, hvorfor de formelle betingelser alene er beskrevet kortfattet, og ikke dybdegående behandlet. Dette som følge af, at særligt de materielle betingelser er af særlig relevans for den retlige ramme.

1.4. Metode

Nærværende speciales problemformulering behandles og besvares ved brug af den retsdogmatiske metode. Denne metode har til formål at fastlægge gældende ret på et givent retsområde ved beskrivelse, analysere, fortolke og systematisere relevante retskilder.⁵ Ved analysen af brugen af retshåndhævelsesarrest vil retskilderne RPL, straffeloven, lovforarbejder, herunder justitsministerens bemærkninger til bestemmelsen og kommissionsbetænkninger, retspraksis samt relevant, anerkendt retslitteratur blive anvendt. Derudover vil også relevante artikler blive anvendt. Desuden vil den Europæiske Menneskerettigheds Konvention samt praksis fra EMD blive anvendt og behandlet. I lyset af analysen vil specialet afslutningsvist diskutere, hvilke retssikkerhedsmæssige betænkeligheder som afhandlingen har givet anledning til.

Kapitel 2. Den retlige ramme for varetægtsfængsling

2.1. Grundprincipper i straffeprocessen

Straffeprocessen kan betragtes som en konstant afvejning af hensynet til kriminalitetsbekæmpelsen og hensynet til individets grundlæggende rettigheder, der er to modsatrettede hensyn. Af relevans for denne afvejning gælder i dansk ret et princip, der ligeledes er hjemlet i EMRK, som lyder: *Ingen straf, uden dom*. Dette princip betyder, at ingen kan påføres eller underkastes straf, førend der er sket domsfældelse. Der gælder tillige et generelt og til dels nedskrevet princip om, at *enhver skal betragtes som uskyldig til det modsatte er bevist*, jf. også princippet i EMRK art. 6, stk. 2. Med udgangspunkt i disse grundlæggende principper i retsplejen, har indførelsen af retshåndhævelsesarrest været

⁵ Evald, Jens, *Juridisk teori, metode og videnskab*, 2019, s. 15.

genstand for stor diskussion, idet bestemmelsen i retslitteraturen er karakteriseret som af foregribe straf, altså en anticiperet straf.⁶

Foruden grundprincippet om *Ingen straf, uden dom* gælder et generelt princip i dansk straffeprocess om en proportionalitetsgrundsætning.⁷ Proportionalitetsgrundsætningen gælder for samtlige tvangsindgreb i straffeprocessen⁸ og er udtrykkeligt hjemlet i RPL § 762, stk. 3, ved spørgsmål om varetægtsfængsling. Heraf følger det, at varetægtsfængsling ikke kan anvendes for en forseelse, der ikke hjemler højere straf end bøde eller fængsel i 30 dage. Af hensyn til projektet omfang vil proportionalitetsgrundsætningen i RPL § 762, stk. 3 ikke blive behandlet yderligere. Det bør dog bemærkes, at den retlige ramme for retshåndhævelsesarrest i praksis bliver begrænset af proportionalitetsgrundsætningen.

2.2. Varetægtsfængsling som tvangsindgreb

Reglerne om varetægtsfængsling er reguleret i RPL kapitel 70, og den overordnede retlige ramme er således fastlagt heri. I medfør af grundlovens § 71, stk. 1 er den personlige frihed ukrænkelig. Dette udgangspunkt modificeres i grundlovens § 71, stk. 2, hvorefter frihedsberøvelse kun kan finde sted med hjemmel i loven. Det følger af grundlovens § 71, stk. 5, at ingen kan underkastes varetægtsfængsling for en forseelse, der kun kan medføre straf af bøde eller hæfte. Da der ikke i danske straffeprocess er hjemmel til hæfte, findes denne nedre grænse ikke længere at være anvendelig. Den strafprocessuelle hjemmel til denne minimumsbestemmelse findes i RPL § 762, stk. 3, der kort er omtalt ovenfor om proportionalitetsgrundsætningen.

Tvangsindgreb kan i praksis være personelle eller reelle.⁹ Varetægtsfængsling er et personelt tvangsindgreb, der karakteriseres ved at rette sig mod en bestemt person. Som eksempler på reelle tvangsindgreb kan heroverfor nævnes blandt andet beslaglæggelse af penge.¹⁰

Gammeltoft-Hansen har anført, at et straffeprocessuelt tvangsindgreb kan defineres som "*En foranstaltning, der efter sit almindelige formål udføres som led i en strafforfølgning, og hvorved der*

⁶ Se blandt andet Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 608-609.

⁷ Ibid., s. 589.

⁸ Ibid., s. 474.

⁹ Werlauf, Erik, *Dansk retspleje*, 2023, s. 741

¹⁰ Ibid.

*realiseres en strafbar gerningsbeskrivelse rettet mod legeme, frihed, fred, ære eller privat ejendomsret.”*¹¹ Varetægtsfængsling vil efter Gammeltoft-Hansens opfattelse kræve et klart hjemmelsgrundlag for politi og anklagemyndighed, eftersom frihedsberøvelse af denne art vil være en ulovlig handling, hvis straffeprocessens regler ikke indeholdt hjemmel hertil.¹² Netop denne opfattelse ses accepteret i praksis, jf. blandt andet U 2000.2476 H, til trods for, at definitionen har været genstand for kritik i litteraturen.¹³ Den ovenfor anførte definition danner grundlag for den nuværende udformning af de strafprocessuelle tvangsindgreb i RPL.¹⁴

2.3. Kort gennemgang af RPLs § 762, stk. 1.

Det følger af RPL § 762, stk. 1, at der kan ske varetægtsfængsling af en sigtet, hvis der er begrundet mistanke om, at vedkommende har begået en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og at lovovertrædelsen efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover. Der skal derudover foreligge en grund til, at en person varetægtsfængsles. Fængslingsgrundene kan enten være unddragelsesfare, gentagelsesfare eller kollusionsrisiko. Unddragelsesfare som fængslingsgrund er opfyldt, såfremt der er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig såvel senere strafforfølgning eller straffuldbyrdelse, jf. RPL § 762, stk. 1, nr. 1. Ved gentagelsesfare efter RPL § 762, stk. 1, nr. 2 følger det, at der efter det oplyste om sigtedes forhold er bestemte grunde til at frygte, at vedkommende på fri fod vil begå en ny lovovertrædelse af den nævnte beskaffenhed.¹⁵ Slutteligt følger kollusionsfaren af RPL § 762, stk. 1, nr. 3, hvorefter der kan ske fængsling, når der efter sagens omstændigheder er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen ved eksempelvis at fjerne spor eller påvirke vidner. Bestemmelsen blev i sin oprindelige form indført ved retsplejelovens oprindelse, jf. lov nr. 90 af 11. april 1916,¹⁶ der trådte i kraft d. 1. oktober 1919.¹⁷ For så vidt angår mistankekravet i § 762, stk. 1 kræves, at der er begrundet mistanke om, at den sigtede har begået lovovertrædelsen, som varetægtsfængslingen danner grundlag for.¹⁸ Ved begrundet mistanke skal der være objektive oplysninger, der med en betydelig styrke peger på den sigtede som værende skyldig.¹⁹ Dette betyder tillige, at mistanken for, at den sigtede har begået

¹¹ Gammeltoft-Hansen, Hans, *Straffeprocessuelle tvangsindgreb*, 1981, s. 44 f.

¹² Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 467

¹³ Jf. bl.a. Gorm Toftegaard Nielsen: *“Hvad er et tvangsindgreb? Om straffeprocess og forvaltningsret”*, 2005(5), s. 153-160

¹⁴ Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 420

¹⁵ Jochimsen, Jørgen, *Grundlovsforhøret*, 2024, s. 229.

¹⁶ BET nr. 978 af 1983 om varetægtsfængsling i voldssager, s. 11

¹⁷ Ibid. samt lov 1916-04-11 nr. 90 om rettens pleje

¹⁸ Jochimsen, Jørgen, *Grundlovsforhøret*, 2024 s. 179.

¹⁹ Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 596

lovovertrædelsen, skal underbygges af beviser fremkommet under politiets efterforskning.²⁰ U 2007.2350 H vedrørte blandt andet spørgsmålet om, hvorvidt der var begrundet mistanke for, at seks anholdte og varetægtsfængslede personer var skyldige i overtrædelse af straffelovens § 134 a i forbindelse med urolighederne på Nørrebro i 2007 ved rydningen af ungdomshuset. Højesteret anførte, at varetægtsfængsling i forbindelse med overtrædelse af straffelovens § 134 a forudsætter, at mistanken skal være rimeligt begrundet i sagens omstændigheder, så det er mere sandsynligt, at den sigtede var deltager end tilskuer. Afslutningsvist gælder der et kriminalitetskrav i RPL § 762, stk. 1, hvorefter sigtelsen skal angå en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og som efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover. Der bør således foretages en vurdering i retten af, hvilken straf den sigtede står til.²¹

2.4. RPL § 762, stk. 2

2.4.1. Indførelsen af retshåndhævelsesarrest

Frem til 1935 var der i strafferetsplejen alene hjemmel til at varetægtsfængsle efter ovenstående fængslingsgrunde vedrørende gentagelsesfare, unddragelsesfare og kollusionsrisiko. Den nuværende retsplejelovs § 762, stk. 2, nr. 1 blev i sin oprindelige form indført i RPL ved lov nr. 175 af 11. maj 1935.²² Bestemmelsen blev på daværende tidspunkt indført som følge af et privat lovforslag fremsat af de konservative medlemmer af Folketinget,²³ der blev afgivet i kølvandet på U 1935.531 H (Fannerup-sagen).²⁴ I sagen var fem unge mænd sigtet og anholdt for voldtægt af en 16-årig pige i Fannerup på Djursland den 17. november 1934.²⁵ Den 26. november 1934 blev voldtægten anmeldt, og de fem mænd blev dagen efter fremstillet i grundlovsforhør, hvori anholdelsen af dem blev opretholdt i tre gange 24 timer. Den 1. december 1934 blev de fem unge mænd igen fremstillet i et grundlovsforhør, hvor de alle tilstod at have begået voldtægten. De blev alle varetægtsfængslet med henvisning til voldtægtens alvorlige karakter og unddragelsesfaren,²⁶ jf. den dagældende retsplejelovs § 780, stk. 1, nr. 2 a.²⁷ De fem mænd blev efterfølgende løsladt med henvisning til, at betingelserne for varetægtsfængsling, herunder unddragelsesfare, gentagelsesrisiko og kollusionsrisiko, ikke

²⁰ Jochimsen, Jørgen, *Grundlovsforhøret*, 2024 s. 179

²¹ Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 597

²² *Oprindeligt indført i RPL § 780, stk. 1, nr. 2, litra d*

²³ Scharf, Ole, *Fannerup-sagen og hvad der deraf fulgte*, 2020, s. 27. Se tillige lovforslag nr. 57/1935.

²⁴ BET nr. 978 af 1983, s. 12

²⁵ Scharf, Ole, *Fannerup-sagen og hvad der deraf fulgte*, 2020, s. 5

²⁶ *Ibid.*, s. 6

²⁷ Svarende til RPL § 762, stk. 1, nr. 1

længere var opfyldt.²⁸ Den 15. april 1935 blev ankesagen behandlet ved Højesteret, der stadfæstede Vestre Landsrets dom af 15. februar 1935, hvorefter mændene blev idømt fængselsstraffe på mellem to og fem år.²⁹

Den 16. januar 1935 blev lovforslaget fremsat, hvorefter det blev behandlet af det daværende retsplejeudvalg.³⁰ I forslaget anførtes det, at retsplejeloven burde ændres, således at varetægtsfængsling tillige kunne ske, såfremt sigtelsen angik en særlig grov forbrydelse, og såfremt der måtte forventes mindst ét års fængsel i strafferammen.³¹ I forarbejderne³² anføres det, at lovforslaget må anses for tiltrængt ud fra mere almene hensyn til fordel for retshåndhævelsen.³³ Et flertal i udvalget udtalte i den forbindelse:

”Men selv om intet af disse Synspunkter kan anlægges, kan der være god Grund til at foretage en Fængsling. Naar alle regner med Sigtedes Brøde og altsaa imødeser en alvorlig strafferetlig Indskriden over for ham, kan det efter Omstændighederne virke meget anstødeligt, at Folk dog i Forretnings- og Omgangslivet maa se paa og taale hans frie Færden. Selv om Skylden og dens Følger endnu ikke er fastslaaet ved endelig Dom, kan dette fremkalde et Indtryk af manglende Alvor og Konsekvens i Haandhævelsen, der egner sig til at forvirre Retsbevidstheden.”³⁴

Flertallet i udvalget gjorde derved gældende, at der kunne være grund til at varetægtsfængsle, såfremt de almindelige betingelser ikke var opfyldt. Hvor de almindelige bestemmelser om varetægtsfængsling var begrundet i såvel efterforskningsmæssige som fuldbyrdelses- og retsforfølgende betragtninger, var lovforslagets omdrejningspunkt derimod, hvorvidt samfundets retsbevidsthed, herunder retsfølelsen, eventuelt krænkedes. På daværende tidspunkt blev bestemmelsen udformet således, at retshåndhævelsesarrest kunne ske, når der:

"foreligger forhold, der i væsentlig grad bestyrker sigtelsen, og forbrydelsens grovhed samt arten eller omfanget af de strafferetlige foranstaltninger, der kan blive spørgsmål

²⁸ Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 609.

²⁹ Jf. U 1935.531 H

³⁰ BET nr. 978 af 1983, s. 12

³¹ RT 1934-35, Tillæg B, sp. 2159 ff.

³² Ibid.

³³ Ibid, sp. 2159-2162.

³⁴ RT 1934-35, tillæg B, sp. 2159

om at anvende, skønnes at kræve, at sigtede af hensyn til retshåndhævelsen ikke bør være på fri fod."³⁵

Mindretallet på to personer, der stemte imod vedtagelsen af lovforslaget, anførte først og fremmest, at varetægtsfængslingens formål alene skulle anses som et middel til sagsoplysninger samt til gennemførelse af sagen.³⁶ Knud Jarner anførte i sin særbetænkning, at retshåndhævelsesarrest ikke burde indføres, idet det ville blive hjemmel for en anticiperet strafferetlig sanktion.³⁷ Det under afsnit 2.1. anførte princip om *Ingen straf før dom* fremhæves tillige i mindretallets bemærkninger.³⁸ Følgende anføres i betænkningen: *"Lovens princip er nemlig efter min Mening et godt Princip og sikkert i Overensstemmelse med Befolkningens Krav. Og når man anerkender, at al Straf skal have sin Hjemmel i en Dom, synes det i øvrigt temmelig indlysende, at Straffen heller ikke må begynde, før Dom er faldet."*³⁹ Jarners bemærkninger er tillige tiltrådt af Jakob E. Gelting.⁴⁰

Selv om lovforslaget til indførelsen opnåede et flertal, viser mindretallets bemærkninger, at der allerede ved indførelsen af retshåndhævelsesarresten, blev fundet retssikkerhedsmæssige betænkeligheder ved bestemmelsens indførelse.

2.4.2. Udvidelsen af anvendelsesområdet

2.4.2.1. Lovændring i 1978

I 1968 blev der af justitsministeren nedsat et udvalg til revision af bestemmelserne i den dagældende retsplejelov. I 1971 blev betænkning om efterforskning i straffesager mv. afgivet, og i 1974 blev betænkning om anholdelse og varetægt afgivet.⁴¹ Det følger af forarbejderne, at udvalget overvejede, hvorvidt der var behov for at opretholde den dagældende retsplejelovs § 780, stk. 1, nr. 2, litra d vedrørende retshåndhævelsesarrest.⁴² Et flertal i udvalget fandt imidlertid, at adgangen til retshåndhævelsesarrest fortsat skulle være gældende, men foreslog derimod to ændringer til bestemmelsen. Udvalget ønskede først og fremmest at begrænse anvendelsesområdet for brugen af

³⁵ Jf. også BET 978 af 1983, s. 11-12

³⁶ RT 1934-35, tillæg B, sp. 2163-2166

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid., s. 2165-2166

⁴¹ FT 1975-76, Tillæg A, sp. 3719

⁴² Ibid., sp. 3727

retshåndhævelsesarrest.⁴³ Hidtil havde man lagt vægt på lovovertrædelsens grovhed, men ændringsforslaget gik på, at forholdets grovhed i det konkrete tilfælde skulle danne grundlag for vurderingen af, hvorvidt det skønnes påkrævet, at den sigtede ikke skulle være på fri fod.⁴⁴ Det blev herudover foreslået, at strafferammen skulle præciseres og begrænses, således at der skulle være 6 år eller mere i strafferammen.⁴⁵

Lovudkastet kunne imidlertid ikke tilsluttes af alle udvalgets medlemmer. Et mindretal i udvalget udtalte, at en bestemmelse om retshåndhævelsesarrest vil være betænkelig i alle tilfælde, hvor der ikke forelå en tilståelse eller nærmest en viden om forbrydelsen.⁴⁶ Mindretallet bemærkede endvidere, at der vil være tale om en anticiperet straf. I overensstemmelse med det generelt anførte om hensynet mellem på den ene side kriminalitetsbekæmpelsen og på den anden side den sigtede, blev det tillige gjort gældende, at hensynet til den sigtede burde veje tungere end befolkningens retsbevidsthed, herunder retsfølelse. Mindretallet bemærkede dog, at der kunne være situationer udenfor tilståelsessagerne, hvor det ikke burde udelukkes, at retshåndhævelsesarrest kunne finde anvendelse.⁴⁷ Blandt disse situationer noteres for eksempel sager, hvor den sigtede bliver taget på fersk gerning eller hvor der foreligger andre beviser egnet til at udelukke enhver tvivl.⁴⁸

Til trods for mindretallets bemærkninger, blev bestemmelsen ændret ved lov nr. 243 af 8. juni 1978, således ordlyden herefter blev:

[...] Stk. 2. En sigtet kan endvidere varetægtsfængsles, når der foreligger en særlig bestyrket mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, og som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, og hensynet til retshåndhævelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod.⁴⁹

Ordlyden er dermed enslydende med den nugældende retsplejelovs § 762, stk. 2, nr. 1.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ BET 728 af 1974 om anholdelse og varetægt, s. 31

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Lov nr. 243 af 8. juni 1978

2.4.2.2. Lovændring i 1987 - Retshåndhævelsesarrest i voldssager

Justitsministeriet anmodede den 22. marts 1983 Strafferetsplejeudvalget om at udtale sig om, hvorvidt en udvidelse af retshåndhævelsesarrest særligt i voldssager, vil kunne udformes.⁵⁰ Omdrejningspunktet for spørgsmålet om udvidelse af anvendelsesområdet var særligt det ønskelige i en udvidet adgang for retshåndhævelsesarrest i sager om vold mod politiet samt de groveste tilfælde af meningsløs gadevold.⁵¹

Anmodningen kom blandt andet på baggrund af en højesteretskendelse af 16. marts 1983.⁵² Den konkrete sag udsprang af omfattende uroligheder på Nørrebro i København, hvor seks personer nytårsaften mellem 1982 og 1983 blev sigtet og anholdt for overtrædelse af straffeloven §§ 119 og 134 a, idet de havde kastet sten mod politiet. Ved grundlovsforhøret begærede anklagemyndigheden dem varetægtsfængslet med henvisning til RPL § 762, stk. 1, nr. 3, samt § 762, stk. 2. Byretten løslod de seks sigtede. Kendelsen blev herefter kæret af anklagemyndigheden med påstand om fængsling efter såvel § 762, stk. 1, nr. 3 og § 762, stk. 2. Kendelserne blev stadfæstet af Østre Landsret, der dog bemærkede, at *”sigtelserne i det mindste for nogle af de anholdtes vedkommende må anses for særligt bestyrkede, og uanset forholdenes alvorlige karakter, vil kendelserne af de heri anførte grunde være at stadfæste.”*⁵³ Ved kæresagen i Højesteret blev kendelsen stadfæstet blandt andet med følgende begrundelse:

*”Anvendelse af varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 2, findes efter lovens forarbejder at forudsætte, at sigtelsen angår forhold af en sådan grovhed, at der må forventes idømt langvarig fængselsstraf eller anden strafferetlig foranstaltning af tilsvarende indgribende betydning.”*⁵⁴

Højesteret anførte herefter, at forholdet var af alvorlig karakter, men at der ikke fandtes hjemmel i § 762, stk. 2 til at varetægtsfængsle. Det kan herefter udledes, at det kræves, at der kan forventes en *”langvarig fængselsstraf”*, førend betingelserne i RPL § 762, stk. 2 kan anvendes.

Højesteret definerer ikke i kendelsen, hvad der skal forstås ved *”langvarig fængselsstraf”*. Det anføres dog i forarbejderne, at det ikke kan udelukkes, at retshåndhævelsesarrest efter RPL § 762,

⁵⁰ BET 987 af 1983, s. 5

⁵¹ Ibid. s. 5-6

⁵² U 1983.391 H samt LFF 1983.05.19 nr. 211 om ændring af retsplejeloven og færdselsloven, pkt. 5.1.

⁵³ Østre Landsrets kendelse 6. januar 1983 (I. afd.), domsudskrift s. 1

⁵⁴ U 1983.391 H, domsudskrift s. 2

stk. 2, nr. 1 fortsat vil kunne anvendes i særligt grove voldssager.⁵⁵ Det følger endvidere af forarbejderne, at den voldskriminalitet, der skal kunne danne grundlag for retshåndhævelsesarrest, skal være af en *"en særlig grov eller kvalificeret art"*⁵⁶

Efter fremsættelsen af lovudkastet i betænkningen bemærkede et flertal på fem medlemmer i udvalget imidlertid, at de ikke kunne anbefale gennemførelsen af lovudkastets regel om en udvidet adgang til retshåndhævelsesarrest.⁵⁷ Kun to af udvalgets medlemmer anbefalede gennemførelsen af lovudkastet.⁵⁸ Blandt flertallet bemærkedes det blandt andet, at en udvidelse af anvendelsesområdet vil være i strid med principielle retssikkerhedsmæssige hensyn, herunder navnlig princippet *Ingen straf uden dom*.⁵⁹ Flertallet fandt tillige, at det vil være i strid med internationale standarder, herunder Europarådets ministerkomités rekommandation af 27. juni 1980, såfremt udkastet blev gennemført.⁶⁰ Gammeltoft-Hansen, der tillige var medlem af udvalget, afstod helt fra udarbejdelsen af lovudkastet, idet han ikke fandt, at der kunne anbefales nogen form for udvidelse af anvendelsesområdet for retshåndhævelsesarrest.⁶¹ Blandt mindretallet, der kunne anbefale lovudkastet, anførtes, at retshåndhævelsesarrest var anerkendt internationalt, idet det af førnævnte rekommandation anføres, retshåndhævelsesarresten *"may exceptionally be justified in certain cases of particularly serious offences"*⁶² De anfører tillige, at henvisningen til hensynet til retshåndhævelsen tillige skal *"påvirkes af ændringer i den almindelige vurdering og således også af den ændrede vurdering af voldsforbrydelser"*⁶³ Mindretallet legitimerer altså lovudkastet med henvisning til, at der i rekommandationen fandtes en vis accept af retshåndhævelsesarrest. Dog således at det undtagelsesvist kunne finde anvendelse i sager om særligt alvorlige sager.

Til trods for flertallet i udvalgets kritiske bemærkninger til lovudkastet fremsatte den forhenværende justitsminister igen d. 17. december 1986 et lovforslag om ændring af retsplejelovens regler om retshåndhævelsesarrest. Lovforslaget blev fremsat flere gange af Justitsministeriet.⁶⁴ I forbindelse med behandlingen af lovforslaget blev der tillige indhentet høringssvar fra en række juridiske aktører,

⁵⁵ BET 987 af 1983, s. 36 f.

⁵⁶ Ibid., s. 40 ff.

⁵⁷ BET 987 af 1983, s. 7 samt s. 54.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid., s. 54.

⁶⁰ Ibid., s. 54-55

⁶¹ Ibid., s. 56.

⁶² Europarådets ministerkomités rekommandation af 27. juni 1980, henvist fra BET 987 af 1983, s. 56.

⁶³ BET 987 af 1983, s. 55 ff.

⁶⁴ FT 1986-1987 (1. saml.) Tillæg A, sp. 2606-2607

heriblandt fra såvel Københavns Byrets, Østre Landsrets samt Vestre Landsret Præsident samt Rigsadvokaten.⁶⁵ Det kan udledes af samtlige høringssvar, at der ikke fra var en entydig støtte til forslaget. Rigsadvokaten fandt blandt andet, at retshåndhævelsesarrest er en anticiperet straf og kunne blandt andet herfor ikke tilslutte sig lovforslaget.⁶⁶ Hverken Østre eller Vestre Landsrets præsident kunne tilslutte sig lovforslaget blandt andet under henvisning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder.

Til trods for, at udvidelsen af anvendelsesområdet mødte en del modstand, blev der alligevel foretaget en udvidelse, således at der ved lov nr. 386 af 10. juni 1987 indførtes RPL § 762, stk. 2, nr. 2, hvorefter der ved overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, §§ 244-246, § 250 og § 252 kunne foretages retshåndhævelsesarrest, såfremt der forelå særligt bestyrket mistanke herom samt at forholdets grovhed vil medføre minimum 60 dages ubetinget fængsel og hensynet til retshåndhævelsen krævede, at sigtede ikke var på fri fod.

Ved lov nr. 366 af 18. maj 1994 blev der tillige indført en henvisning til straffelovens § 123 om vold eller trusler mod vidner, og ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 blev straffelovens § 134 a om grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted også indsat i bestemmelsens ordlyd.⁶⁷

2.4.2.3. Lovændring i 2008 - Retshåndhævelsesarrest i sædelighedssager

Justitsministeriet anmodede ved kommissorium den 10. oktober 2006 strafferetsplejeudvalget om at vurdere, hvorvidt adgangen til retshåndhævelsesarrest i sædelighedssager kunne udvides.⁶⁸ Anmodningen kom på baggrund af, at der blandt offentligheden blev rejst spørgsmål om adgangen til varetægtsfængsling af sigtede og dømte i sædelighedssager.⁶⁹ Hertil bemærkedes, at det kunne virke stødende for befolkningen, såfremt sigtede i sædelighedssager var på fri fod indtil endelig dom.⁷⁰ Tidligere var det alene muligt at foretage retshåndhævelsesarrest ved sædelighedskriminalitet, såfremt betingelserne i RPL § 762, stk. 2, nr. 1 var opfyldt, idet overtrædelse af sædelighedskriminalitet ikke var omfattet af opregningen i RPL § 762, stk. 2, nr. 2. Udvidelsen af anvendelsesområdet for retshåndhævelsesarrest i sædelighedssager skulle derfor angå tilfælde, hvor

⁶⁵ FT 1986-1987 (1. saml.) Tillæg B, sp. 2155

⁶⁶ Ibid., s. 2182

⁶⁷ FT 1993-94, tillæg A, sp. 1344 samt FT 2001-2002 (2. saml.), tillæg A, sp. 2941

⁶⁸ BET 1497 af 2008, s. 5

⁶⁹ Ibid. s. 5-6

⁷⁰ Ibid., s. 6

betingelserne i nr. 1 ikke var opfyldt.⁷¹ Det betød blandt andet at strafferammekravet på 6 år i nr. 1 ikke skulle være opfyldt. Herudover tog strafferetsplejeudvalget ikke stilling til de straffebestemmelser i kapitel 24 om sædelighedskriminalitet, hvor strafferammen var mindre end 1 år og 6 måneders fængsel.⁷²

Med udgangspunkt i, at brugen af retshåndhævelsesarresten normalt burde begrænses og derved have et snævert anvendelsesområde, anførte strafferetsplejeudvalget følgende for så vidt angik ændringen af RPL § 762, stk. 2, nr. 2:

*”Udvalget har således fundet, at en sådan lovændring i givet fald snarere bør have karakter af en ajourføring af anvendelsesområdet for de gældende regler om retshåndhævelsesarrest end en udvidelse til forbrydelser, der er mindre grove end dem, der i dag giver mulighed for retshåndhævelsesarrest.”*⁷³

Heraf kan det udledes, at det ikke var strafferetsplejeudvalgets hensigt at udvide anvendelsesområdet for retshåndhævelsesarrest. Derimod var det ønskeligt at opdatere anvendelsesområdet efter RPL § 762, stk. 2, nr. 2, således at der i tilfælde, hvor strafferammekravet i nr. 1 ikke var opfyldt, men hvor overtrædelsen desuagtet egnede sig til at støde retsfølelsen, kunne foretages retshåndhævelsesarrest. Denne passus virker dog en anelse selvmodsigende, idet en tilføjelse af yderligere straffelovsovertrædelser til RPL § 762, stk. 2, nr. 2 alt andet lige vil være en udvidelse af kriminalitetskravet. Såfremt forbrydelserne ikke opfyldte kravene i RPL § 762, stk. 2, nr. 1, og desuden ikke var oplistet i RPL § 762, stk. 2, nr. 2, vil det utvivlsomt være en udvidelse af anvendelsesområdet, såfremt disse indførtes i ordlyden.

Strafferetsplejeudvalget vurderede herefter, om der fandtes straffebestemmelser, der ikke opfyldte strafferammekravet, men hvor kriminaliteten var så *”hensynsløs og stødende”*, at forholdet måtte sidestilles med de voldssager, der allerede var omfattet af RPL § 762, stk. 2, nr. 2.⁷⁴ I den forbindelse foretog udvalget en gennemgang af de enkelte sædelighedsforbrydelser, hvorefter de afslutningsvist bemærkede, at: *”en udvidet adgang til retshåndhævelsesarrest i sædelighedssager bør omfatte sager*

⁷¹ Ibid. s. 6 samt s. 38

⁷² Ibid., s. 38

⁷³ Ibid. s. 41

⁷⁴ Ibid. s. 42

om overgreb mod børn under 15 år, herunder i form af visse tilfælde af blufærdighedskrænkelser, samt sager om overgreb mod sindssyge og mentalt retarderede og om udbredelse af børnepornografi."⁷⁵

Det blev desuden bemærket, at der burde fastholdes en almindelig regel om retshåndhævelsesarrest, men at denne burde forbeholdes de særligt grove forbrydelser.⁷⁶

Det fremsatte lovforslag blev vedtaget ved lov nr. 499 af 17. juni 2008. Herefter blev RPL § 762, stk. 2, nr. 2 ændret, således, at de nævnte sædelighedsforbrydelser - herunder straffelovens § §§ 222 og 218, stk. 1, §§ 224 og 225, jf. §§ 222 og 218, stk. 1, samt § 235, stk. 1, og § 232, for så vidt overtrædelsen er begået mod et barn under 15 år – blev tilføjet til bestemmelsen.

Heller ikke denne lovændring blev indført uden kritik. Advokat Hanne Rahbæk anførte i Advokaten, at lovforslaget formentlig ville føre til flere overgreb på børn, idet færre vil få gavn af de behandlingstilbud, der blev tilbudt.⁷⁷ Hertil skriver hun følgende: *"Det er min opfattelse, at en adgang til varetægtsfængsling i videre omfang er unødvendig og måske endda på sigt vil skade de børn, som lovforslaget tilsigter at ville beskytte."*⁷⁸ Strafferetsplejeudvalget anfører selv, at udvidelsen i adgangen til retshåndhævelsesarrest vil kunne medføre, at færre vil indgå i et behandlingsforløb.⁷⁹ Et flertal i udvalget mente dog ikke, at behandlingsspørgsmålet var af særlig betydning for retshåndhævelsesarrest, men nærmere varetægtsfængsling generelt.⁸⁰

2.4.2.4. Lovændringer siden 2008

Særligt RPL § 762, stk. 2, nr. 2 er blevet udvidet siden 2008, blandt andet ved tilføjelsen af henvisningen til straffelovens § 216, stk. 2⁸¹, som blev indført i 2014. Baggrunden for indførelsen skete blandt andet som en konsekvensændring efter indførelsen af lov nr. 633 af 12. juni 2013, hvor samleje med et barn under 12 år, der hidtil var kriminaliseret i straffelovens § 222, stk. 1, jf. stk. 2, 1. led, blev flyttet til straffelovens § 216, stk. 2.⁸² Af forarbejderne følger, at der ikke ved ændringen var

⁷⁵ Ibid. s. 80

⁷⁶ Ibid. s. 11

⁷⁷ Rahbæk Hanne. *Flere varetægtsfængslinger kan føre til øget misbrug af børn*. Advokaten 4. 2008.

<https://www.advokatsamfundet.dk/nyheder-medier/tidligere-artikler/2008/advokaten-4/2008-flere-varetaegtsfaengslinger-kan-foere-til-oegget-misbrug-af-boern/> Citeret d. 25. maj 2025.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ BET 1496 af 2008, s. 45

⁸⁰ Ibid., s. 46

⁸¹ Lov 2014-01-28 nr. 84 om ændring af retsplejeloven, lov om retsafgifter, konkursloven og lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

⁸² FT 2013-2014, Tillæg C, L96 som fremsat, s. 14.

tilsigtet en ændring i kriminaliseringen.⁸³ Dog kunne der således ikke længere straffes efter straffelovens § 222, såfremt der var tale om voldtægt af et barn under 12 år, da dette særskilt blev kriminaliseret i straffelovens § 216, stk. 2. Desuden skete ændringen efter afsigelsen af U 2013.3254 V, der vil blive behandlet yderligere nedenfor.

RPL § 762, stk. 2, nr. 2 er også ændret, således straffelovens §§ 192 a, stk. 2, 243, 242 samt 119 b også er indført i bestemmelsen.⁸⁴ Der er tillige indført, at en overtrædelse af et af politiet udstedt zoneforbud efter ordensbekendtgørelsens § 6, stk. 5, vil kunne medføre retshåndhævelsesarrest efter stk. 2, nr. 2.⁸⁵ Bestemmelsen er senest ændret ved lov nr. 665 af 11. juli 2024, hvor anvendelsesområdet blev udvidet til også at omfatte straffelovens § 124 a, stk. 1, jf. § 79 a, stk. 1 eller 79 b, stk. 1.

2.5. Betingelser for anvendelse af § 762, stk. 2

Der gælder nogle formelle og materielle betingelser, som skal være opfyldt, førend varetægtsfængsling efter stk. 2 kan iværksættes. For så vidt angår de formelle betingelser følger det direkte af § 762, stk. 2, at *"en sigtet endvidere kan varetægtsfængsles (...) "*. I medfør af bestemmelsen er det en betingelse, at en person er sigtet, før vedkommende kan tages i varetægt. RPL definerer imidlertid ikke, hvornår man kan anses for sigtet, eller hvad der konkret skal til for kunne anses for sigtet.⁸⁶ Det følger af § 752, stk. 1, at en sigtet skal gøres bekendt med sigtelsen, inden politiet afhører vedkommende, samt at den sigtede, ikke har pligt til at udtale sig. En person skal derfor som minimum være gjort bekendt med sigtelsen, som grundlovsforhøret danner grundlag for. I medfør af RPL § 764, stk. 3, jf. § 731, stk. 1, litra a gælder det desuden, at der skal ske obligatorisk forsvarerbeskikkelse ved fremstilling i grundlovsforhør med henblik på varetægtsfængsling.

Det følger af RPL § 764, stk. 1, 1. pkt., at retten efter anmodning fra anklagemyndigheden afgør, hvorvidt sigtede skal varetægtsfængsles. Det har været vurderet i praksis, hvorvidt anklageprincippet finder anvendelse ved varetægtsanmodninger. I U 1986.65/1 V anførtes det af Vestre Landsret, at der ikke i byretten burde været sket varetægtsfængsling med hjemmel i RPL § 762, stk. 1, nr. 1, idet bestemmelsen ikke var blevet påberåbt af anklagemyndigheden. Dette er et udtryk for

⁸³ FT 2012-2013, Tillæg A, L141 som fremsat, s. 70

⁸⁴ Indført ved Lov 2019-03-30 nr. 329, Lov 2021-12-28 nr. 2600, Lov 2009-06-12 nr. 501 og Lov 2020-12-08 nr. 1832

⁸⁵ Indsat ved lov 2023-12-28 nr. 1786

⁸⁶ Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 178

anklageprincippet, hvis materielle side følger af RPL § 883, stk. 3 for så vidt angår tiltalen. I medfør af RPL § 764, stk. 4 sammenholdt med RPL § 218 skal en fængslingskendelse begrundes af retten, hvilket betyder, at en fængslingskendelse i såvel grundlovsforhør som ved fristforlængelse ledsages af en begrundelse. I praksis har man været tilbageholdende med at fængsle med hjemmel i stk. 2, før der er afsagt dom, såfremt betingelserne i RPL § 762, stk. 1, nr. 1-3 er opfyldt.⁸⁷

Som anført ovenfor opstilles tre materielle betingelser for at anse et tvangsindgreb for lovligt, herunder mistankekravet, indikationskravet og kriminalitetskravet.⁸⁸ Med afsæt i RPL § 762, stk. 2 vil betingelserne gennemgås i det følgende.

2.5.1. Mistankekravet

Mistankekravet omhandler, hvor stærk mistanken er for, at vedkommende har begået forbrydelsen. Kravet kan opdeles i forskellige styrker. Efter RPL § 752 om anholdelse kræves ”rimelig grund”, hvilket er det laveste mistankekrav.⁸⁹ Ved varetægtsfængsling efter § 762, stk. 1 kræves en begrundet mistanke, medens varetægtsfængsling efter RPL § 762, stk. 2 kræver særlig bestyrket mistanke. Mistankekravet ved retshåndhævelsesarrest efter RPL § 762, stk. 2 behandles straks nedenfor.

2.5.1.1. Hvad forstås ved særligt bestyrket mistanke?

Et centralt særtræk ved retshåndhævelsesarrest henset til de almindelige fængslingsbetingelser er det bestyrkede mistankekrav, der udgør en forudsætning for, at varetægtsfængsling efter § 762, stk. 2 kan anses for berettiget. En ordlydsfortolkning af bestemmelsen indebærer, at mistanken skal være særligt bestyrket, men det præciseres ikke, hvad der konkret skal forstås herved. De første forarbejder til bestemmelsen præsiderede, at det *”blev fundet rigtigst at skærpe Fordringerne ud over, hvad der ligger i ”skellig Grund”, og indstiller derfor at kræve, at Sigtelsen i væsentlig Grad er bestyrket. Kun i dette Tilfælde virker de ovenfor beskrevne Hensyn med fuld Vægt, og der er samtidig Grund til at indskrænke Risikoen for, at der gribes fejl”*⁹⁰ Det kan udledes heraf, at der først og fremmest stilles et stærkere krav til det bevismæssige grundlag for, at den sigtede er skyldig i lovovertrædelsen. Først når sigtelsen er særligt bestyrket, kan hensynet til retsfølelsen danne grundlag for varetægtsfængsling. Som følge heraf kan det altså anføres, at det ved skærpelsen af mistankekravet var lovgivers intention

⁸⁷ Ibid., s. 611

⁸⁸ Sørensen, Henning Fuglsang, *Processen*, 2022, s. 34.

⁸⁹ Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 473

⁹⁰ RT 1934-35, Tillæg B, spalte 2161-2162

at mindske risikoen for, at uskyldige vil blive varetægtsfængslet af hensyn til samfundets retsfølelse. Herefter illustrerer det anførte i forarbejderne den generelle afvejning mellem på den ene side hensynet til den sigtedes frihedsrettigheder og på den anden side hensynet til samfundets tillid til retssystemet samt kriminalitetsbekæmpelsen. Det blev af det tidligere strafferetsplejeudvalg drøftet, hvorvidt det skulle være en betingelse for retshåndhævelsesarrest, at der forelå tilståelse fra sigtede.⁹¹ Dette forslag blev imidlertid afvist under henvisning til de spekulationsbetragtninger, som sigtede herved, vil kunne have,⁹² idet en ordning hvor varetægtsfængsling af hensyn til retshåndhævelsen alene vil kunne ske ved en tilståelse, kunne føre til, at sigtede undlader at tilstå for at undgå frihedsberøvelse. Det blev tillige drøftet, hvorvidt det skulle anses for godtgjort, at den sigtede var skyldig i forholdet, men også dette krav blev afvist.⁹³

Der er ved retshåndhævelsesarrest tale om et særligt højt mistankekrav, der tenderer mod de beviskrav, der skal opfyldes, førend der kan ske domfældelse, hvilket tillige er anført i praksis fra EMD og nationale domstole.⁹⁴ I det følgende vil mistankekravet blive behandlet ved inddragelse af såvel praksis fra EMD som praksis fra nationale domstole.

2.5.1.1.1. Hauschildt mod Danmark om særlig bestyrket mistanke

Sagen drejer sig om Mogens Hauschildt, der ved en klage til EMD gjorde gældende, at han ikke havde fået en fair retssag efter EMRK art. 6 i forbindelse med behandlingen af sagen. Til støtte for sin påstand gjorde Hauschildt gældende, at de dommere, der havde behandlet sagen i såvel by- og landsret tillige havde truffet adskillige afgørelser vedrørende strafprocessuelle foranstaltninger, herunder særligt varetægtsfængsling. For EMD blev det således anført, at han ikke i forbindelse med behandlingen af straffesagen havde fået prøvet sin rettergang af en uafhængig og upartisk domstol. Den 2. marts 1984 blev Hauschildt idømt 5 års fængsel i landsretten for omfattende bedrageri jf. U 1984.889/2 Ø. Ved sagens behandlingen i såvel by- og landsret havde Hauschildt været varetægtsfængslet. Der var ved frihedsberøvelsen af Hauschildt sket varetægtsfængsling i medfør af § 762, stk. 2. Hauschildts frygt for manglende upartiskhed var begrundet i, at sagen allerede havde været behandlet af dommerne i forbindelse med de processuelle spørgsmål.⁹⁵ EMD bemærkede:

⁹¹ BET 728 af 1974, s. 27.

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Hauschildt mod Danmark, dom af 24. maj 1989

⁹⁵ Ibid., præmis 49

”Moreover, the questions which the judge has to answer when taking such pre-trial decisions are not the same as those which are decisive for his final judgment. Suspicion and a formal finding of guilt are not to be treated as being the same (see, for example, the Lutz judgment of 25 August 1987, Series A no. 123-A, pp. 25-26, para. 62). In the Court’s view, therefore, the mere fact that a trial judge or an appeal judge, in a system like the Danish, has also made pre-trial decisions in the case, including those concerning detention on remand, cannot be held as in itself justifying fears as to his impartiality.”⁹⁶

Det kan således udledes, at EMD anerkender, at der skal skelnes mellem mistanke og skyld. Det kan således ikke udelukkes, at en dommer, der har truffet forudgående processuelle afgørelser i sagen, tillige kan anses for at være upartisk ved en senere domsforhandling. Dette udgangspunkt modificeres herefter af Domstolen, idet det anføres, at der kan foreligge særlige omstændigheder, der kan medføre et andet resultat.⁹⁷ Endelig fandt Domstolen, at der er en minimal forskel mellem skyldsspørgsmålet og den særligt bestyrkede mistanke efter RPL § 762, stk. 2.⁹⁸ Som en afledt virkning af afgørelsen fra EMD indførtes der ved lov nr. 386 af 6. oktober 1987 en bestemmelse i RPL § 60, stk. 2, hvorefter en dommer, der har varetægtsfængslet en sigtet i medfør af RPL § 762, stk. 2, ikke vil kunne deltage i en efterfølgende hovedforhandling.⁹⁹ Dette modificeres dog i tilfælde, hvor sagen vil blive ført som en tilståelsessag efter RPL § 831.

2.5.1.1.2. Praksis fra national ret om særligt bestyrket mistanke

I U 1998.291 H (Plejebo-sagen) var en afdelingsleder på et plejehjem blevet anholdt og sigtet for at have dræbt 22 beboere på det plejehjem, hun var ansat. Hun var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 237 om manddrab, idet hun - uden lægelig autorisation - havde anvendt medicin på beboerne eller havde givet lægen urigtige oplysninger samt fortiet oplysninger om patienternes tilstande. Den sigtede blev løsladt i byretten, medens landsretten fængslede hende i medfør af § 762, stk. 2, nr. 1. Landsretten anså således mistanken for sigtelsen for særligt bestyrket, idet de henviste til de oplysninger, der fremgik af det sygeplejekardeks, der forelå om de enkelte afdødes forløb. Landsretten udtalte endvidere, at hensynet til retshåndhævelsen efter forholdets grovhed krævede, at den sigtede ikke var på fri fod. For Højesteret ønskede anklagemyndigheden fængslingskendelsen stadfæstet, hvorimod

⁹⁶ Ibid., præmis 50

⁹⁷ Ibid., præmis 51

⁹⁸ Ibid., præmis 52

⁹⁹ Jochimsen, Jørgen. *Grundlovsforhøret*, 2024, s. 210.

forsvareren påstod løsladelse med henvisning til, at der ikke forelå særlig bestyrket mistanke om den begåede lovovertrædelse. I højesterets præmisser følger det, at der ikke forelå en særlig bestyrket mistanke for at den sigtede var skyldig i overtrædelse af straffelovens § 237 om manddrab med følgende begrundelse:

”Sigtelsen bygger bl.a. på udtalelser fra Stadslægen. Der foreligger imidlertid ikke i sagens enkelte forhold en nærmere lægelig redegørelse for plejehjemsbeboerens helbredstilstand i tiden forud for dødens indtræden og for den givne behandling.”¹⁰⁰

Som følge heraf blev den sigtede løsladt. Højesteret fandt altså, at sigtelsen for manddrab efter straffelovens § 237 ikke var tilstrækkeligt underbygget af en yderligere lægelig redegørelse for de afdødes helbredstilstande og deres modtagne behandling. Dette må betyde, at manglende eller utilstrækkelig dokumentation i relation til dødsårsagerne svækkede mistanken. Dommen er dermed udtryk for de særlige og strenge bevismæssige krav, der stilles ved overtrædelsen af grove forbrydelser, der efter RPL § 762, stk. 2 kan medføre varetægtsfængsling. Det er således ikke alene nok, at der er tale om en sigtelse for en grov forbrydelse, hvor der foreligger en vis grad af mistanke. Mistanken skal understøttes af en bevisførelse, der med en særdeles høj grad af sikkerhed taler for den sigtedes skyld. Såfremt mistankekravet ikke kan anses for opfyldt, vil hensynet til retshåndhævelsen ikke kunne opveje dette.

I en nyere afgørelse U 2024.2877 Ø blev en sigtet frihedsberøvet indtil dom. Han var sigtet for manddrab efter straffelovens § 237. Den sigtede var ved grundlovsforhøret blevet varetægtsfængslet med henvisning til RPL § 762, stk. 1, nr. 3. Ved fristforlængelsen i første instans anmodede Anklagemyndigheden om fængsling frem til dom, jf. RPL § 768 a, stk. 1, nr. 2, under henvisning til RPL § 762, stk. 1, nr. 3, subsidiært RPL § 762, stk. 2, nr. 1. Forsvareren påstod imidlertid den sigtede løsladt blandt andet med henvisning til, at betingelserne i RPL § 768 a, stk. 1, nr. 2 ikke var opfyldt. Byretten afsagde herefter kendelse om, at den sigtede skulle forblive varetægtsfængslet, jf. RPL § 762, stk. 1, nr. 3. Kendelsen blev herefter kæret til Østre Landsret. Her påstod forsvareren fortsat den sigtede løsladt, og Anklagemyndigheden påstod stadfæstelse dog med den subsidiære påstand, at varetægtsfængslingen skulle ske i medfør af RPL § 762, stk. 2, nr. 1. Ved Landsrettens kendelse blev det anført, at betingelserne efter RPL § 762, stk. 1, nr. 3 ikke kunne anses for opfyldt. Der blev blandt

¹⁰⁰ U 1998.291 H, domsudskrift s. 4

andet lagt vægt på, at den sigtede allerede i begyndelsen af frihedsberøvelsen havde tilstået forholdet, idet han ved en afhøring foretaget i forbindelse med anholdelsen, havde han erkendt at have stukket den afdøde kvinde 2-3 gange. Den sigtede havde desuden erkendt sigtelsen for drab. Såvel sigtedes mor og søster havde - i forbindelse med afhøringerne af dem - oplyst, at den sigtede tillige havde erkendt forholdet over for dem. Afhøringen af de øvrige vidner var også lydoptaget, og disse bakkede tillige op om det, som den sigtede havde forklaret. Herefter, og under henvisning til, at de resterende beviser til sagen bestod af retstekniske og retsgenetiske undersøgelser samt videoovervågning, fandt Landsretten ikke, at betingelserne efter RPL § 762, stk. 1, nr. 3 var opfyldt. Ved vurderingen af Anklagemyndighedens subsidiære påstand vedrørende retshåndhævelsesarrest efter RPL § 762, stk. 2, nr. 1, fandt landsretten, at samtlige vidneforklaringer, herunder sigtedes egen forklaring, retsgenetiske fund og det resterende bevismateriale talte for, at der forelå særlig bestyrket mistanke om, at han var skyldig i den rejste tiltale.

Landsretten foretog således en konkret vurdering i forbindelse med spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en særlig bestyrket mistanke for sigtelsens indhold. Den særligt bestyrkede mistanke er ikke alene begrundet i den sigtedes tilståelse, men sagens samlede beviser på tidspunktet for fristforlængelsen, findes underbygget af en række beviser, der efter en samlet vurdering opfylder mistankekravet. Det kan derfor udledes, at den samlede bevisførelse skal understøtte betingelsen om opfyldelsen af mistankekravet. Landsretten bemærkede dog, at bevisvurderingen for den subjektive skyld, herunder forsæt til drab, vil skulle vurderes endeligt under hovedforhandlingen af sagen. Dette betyder altså, at den særligt bestyrkede mistanke adskiller sig fra det beviskrav, der skal til ved endelig dom, idet det alene er bevisførelsen ved hovedforhandlingen, der kan have betydning for skyldsspørgsmålet. Det underbygger desuden, at der er forskel på mistankekravet efter RPL § 762, stk. 2, nr. 1 og det mistankekrav, der skal være opfyldt ved dom, hvorefter det skal være bevist udover enhver rimelig tvivl.

Hertil kan bemærkes, at en sigtet, der varetægtsfængsles i medfør af RPL § 762, stk. 2, nr. 1 eller 2 ikke nødvendigvis bliver dømt. Der er intet til hinder for, at en yderligere bevisførelse inden hovedforhandlingen vil kunne svække mistankekravet så markant, at det ikke kan bevises udover enhver rimelig tvivl, at den sigtede er skyldig, hvorefter der ikke vil være grundlag for domfældelse. Hertil kan nævnes, at det bemærkes i retslitteraturen, at man bør være opmærksom på, at vurderingen af mistankekravet sker på et foreløbigt grundlag, hvor sagen endnu ikke er færdigefterforsket, og at mistankekravet derfor efter omstændighederne kan svækkes eller bortfalde ved den videre

efterforskning.¹⁰¹ Det har imidlertid ikke været muligt at finde en konkret sag, hvor en sigtet, der har været varetægtsfængslet under henvisning til retshåndhævelsesarresten, er blevet frifundet.

Ovenstående bliver tillige anført i retslitteraturen.¹⁰² Det følger heraf blandt andet, at mistankekravet ved retshåndhævelsesarrest nærmer sig det, der skal til ved endelig dom.¹⁰³ Derudover bemærkes det tillige, at betegnes mistankekravet tillige som særligt kvalificeret samt at der kræves særligt tungtvejende beviser i sagen, som indikerer, at sigtede er skyldig.¹⁰⁴ Det er i forlængelse heraf anført af Peter Rørdam, at en afgørelse om varetægtsfængsling efter RPL § 762, stk. 2 er udtryk for, at dommeren har vurderet, at den sigtede efter al sandsynlighed, bliver dømt.¹⁰⁵

Det kan altså ud fra ovenstående sluttes, at det kræver en høj grad af bevismæssig sikkerhed, førend mistankekravet efter RPL § 762, stk. 2, nr. 2 må anses for opfyldt. Det forhold, at der er fundet bevis for særligt bestyrket mistanke, indebærer ikke nødvendigvis, at beviskravet for domfældelse er opfyldt. Der må derfor sondres imellem de beviskrav, der er gældende ved retshåndhævelsesarrest og de krav, der finder anvendelse ved domfældelse.

2.5.2. *Indikationskravet*

Indikationskravet ved RPL § 762, stk. 2 adskiller sig fra de indikationskrav, der gælder ved andre tvangsindgreb. Dette som følge af, at det centrale hensyn for så vidt angår indikationskravet, er hensynet til retshåndhævelsen. Som anført under afsnit 2.2.1 var baggrunden for indførelsen særligt hensynet til samfundets følelse af *manglende alvor og konsekvens i håndhævelsen*. Til trods for, at ordlyden angiver begrebet ”retshåndhævelse” er det anført såvel i forarbejderne som i retslitteraturen, at det nærmere skal forstås som begrundet i hensynet til samfundets retsfølelse.¹⁰⁶

I RPL § 762, stk. 2, nr. 1 beskrives indikationskravet som: ”*hensynet til retshåndhævelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed må skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod*”. I medfør af RPL § 762, stk. 2, nr. 2 er indikationskravet følgende: ”*hensynet til retshåndhævelsen skønnes at*

¹⁰¹ Se blandt andet Baumbach, Trine og Thomas Elholm, *Straffeprocessens katekismus*, 2024 s. 89 og s. 106.

¹⁰² Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 609 f., Sørensen, Henning Fuglsang, *Processen*, 2022, s. 142 f. samt Baumbach, Trone og Thomas Elholm, *Straffeprocessens katekismus*, 2024, s. 89

¹⁰³ Gammeltoft-Hansen, *Varetægtsfængsling*, 1976, s. 101

¹⁰⁴ Elholm og Baumbach, *Straffeprocessens katekismus*, 2024, s. 89

¹⁰⁵ Rørdam, Peter, *Retshåndhævelsesarrest*, Juristen, 1984, s. 197 ff., samt Hans Gammeltoft-Hansen, *Strafferetspleje*, 1989, s. 132

¹⁰⁶ FT 1986-87 (1. saml.), tillæg A, spalte 4784 f. samt tillige Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 613

kræve at sigtede ikke er på fri fod". Der ses således at være en sproglig forskel mellem indikationskravet i henholdsvis nr. 1 og nr. 2, men fælles for begge er, at det er hensynet til retshåndhævelsen, som er det afgørende.

For så vidt angår indikationskravet ved RPL § 762, stk. 2, nr. 1 følger det blandt andet af retslitteraturen, at det ved opfyldelsen heraf forudsættes, at kravene til forholdets grovhed samt hensynet til retshåndhævelsen begge skal anses for opfyldt.¹⁰⁷ Ved vurderingen af, hvorvidt indikationskravet kan anses for opfyldt, skal det først vurderes, hvorvidt strafferammekravet samt kravet til den forventede straf er opfyldt.¹⁰⁸ Nedenfor vil disse krav behandles særskilt for overskuelighedens skyld.

Det bemærkes, at der også ved RPL § 762, stk. 2, nr. 2 gælder et krav til forholdets grovhed. Dog er dette ikke altid beskrevet, som en del af indikationskravet i litteraturen, men derimod er kravet til forholdets grovhed flere steder beskrevet som en del af kriminalitetskravet¹⁰⁹, hvorfor nedenstående om forholdets grovhed kun gælder for så vidt angår RPL § 762, stk. 2, nr. 1.

2.5.2.1.1. Hvad forstås ved forholdets grovhed?

Det er i forarbejderne til RPL § 762, stk. 2 anført, at det i henhold til oplysningerne om forholdets grovhed betyder, at det er grovheden af den konkrete handling, der er afgørende.¹¹⁰ Det er ikke kriminalitetens generelle karakter, der har betydning. Peter Rørdam anfører blandt andet om grovhedskriteriet, *"at det afgørende er et skøn over, om der i dette tilfælde foreligger en så grov optræden, at fængsling fremstår som en nødvendighed."*¹¹¹ Særligt for så vidt angår manddrab efter straffelovens § 237 vil en sådan forbrydelse utvivlsomt være blandt de overtrædelser, der – såfremt mistankekravet er opfyldt – udgør hovedanvendelsesområdet for bestemmelsen.¹¹² Dette gælder imidlertid ikke absolut, jf. blandt andet U 1992.877 H, der behandles nedenfor. Det bør tillige bemærkes, at det er fastslået, at domstolene ikke må bruge formuleringen "hensynet til retshåndhævelsen" pr. automatik, således det ikke bør forudsættes at bestemte forbrydelser af en vis

¹⁰⁷ Jochimsen, Jørgen, *Grundlovsforhøret*, 2024, s. 240 f.

¹⁰⁸ U.2017B.231 – *"Varetagtsfængsling i praksis"*, s. 5

¹⁰⁹ Baumbach, Trine og Thomas Elholm: *Straffeprocessens katekismus*, s. 105 samt Gammeltoft-Hansen, *Strafferetspleje*, s. 143

¹¹⁰ BET 1496 af 2008, S. 14

¹¹¹ Rørdam, Peter, *Retshåndhævelsesarrest*, Juristen, 1984, s. 199

¹¹² Ibid., s. 201

grovhed begrundet fængsling.¹¹³ Der skal foretages en konkret vurdering. Det er tillige i overensstemmelse med det af EMD anførte, jf. nærmere nedenfor.

Som anført ovenfor blev ordlyden ændret i 1978, idet man ønskede at begrænse anvendelsesområdet for retshåndhævelsesarrest. Den i afsnit 2.4.2.2. anførte højsteretsafgørelse¹¹⁴ hvorefter det fremhæves, at det må forventes at forholdet vil blive idømt en langvarig frihedsstraf, havde særligt betydning for forståelsen af *forholdets grovhed*. Det fremgår dog ikke af dommen, hvad der forstås herved, men det er i forarbejderne anført, at der formentlig skulle være tale om en fængselsstraf på mellem 8-10 måneders fængsel eller op mod 1 års fængsel.¹¹⁵

Højesteret har i en række nyere afgørelser udtalt, at varetægtsfængsling efter RPL § 762, stk. 2, nr. 1 forudsætter, at der konkret foreligger et forhold som ved endelig dom, må forventes at føre til en straf på mindst et 1 års ubetinget fængsel. Enkelte afgørelser gennemgås i det følgende.¹¹⁶

I U 2012.1088 H blev tre gerningsmænd anholdt og sigtet for i forening og under forudgående aftale at have begået røveri mod en guldsmedeforretning. Den ene tiltalte blev idømt 1 år og 3 måneders fængsel, hvoraf 5 måneder blev gjort betinget, og blev løsladt efter domsafsigelsen i en tilståelsessag d. 25. maj 2011. Den anden tiltalte nægtede sig skyldig, hvorfor vedkommende forblev varetægtsfængslet. I forbindelse med vurderingen af den sidste sigtedes varetægtsfængsling blev vedkommende i byretten fængslet i medfør af § 762, stk. 2, nr. 1. Den sigtede, der var 16 år på gerningstidspunktet, havde forinden aflagt fuld tilståelse ved et indenretligt forhør. Byretten udtalte, at der ikke længere var grundlag for at fængsle efter RPL § 762, stk. 1, nr. 3, men han blev i stedet varetægtsfængslet i medfør af § 762, stk. 2, nr. 1. Byrettens kendelse blev stadfæstet af landsretten, dog med den ændring, at der også skulle ske varetægtsfængsling efter § 762, stk. 1, nr. 3. Ved kæremålet for Højesteret fandtes der imidlertid ikke hjemmel herfor.

For så vidt angik kendelsen vedrørende RPL § 762, stk. 2, nr. 1 udtalte Højesteret generelt i sine præmisser, at det er en forudsætning for anvendelse af bestemmelsen, at der i det konkrete forhold foreligger omstændigheder, der ved endelig dom må forventes at ville foranledige en straf på

¹¹³ Werlauf, Erik, *Dansk retspleje*, 2023, s. 753 ff.

¹¹⁴ U 1983.391 H

¹¹⁵ FT 1986-87, tillæg A, sp. 2607, samt BET 1497 af 2008 s. 6

¹¹⁶ Se også U 2020.2963 H

minimum 1 års ubetinget fængsel eller anden strafferetlig foranstaltning af tilsvarende indgribende betydning. I den konkrete sag fandt Højesteret, at sigtede måtte forventes at få en delvist betinget dom med henvisning til straffelovens § 58. Betingelserne i RPL § 762, stk. 2, nr. 1 var opfyldt. Således vil den, der står til at blive idømt en kombinationsdom efter straffelovens § 58, stk. 1 på 1 års fængsel, ikke kunne varetægtsfængsles i medfør af § 762, stk. 2, nr. 1.¹¹⁷ Højesteret har i denne samt i yderligere afgørelser fastsat en klar mindstegrænse for anvendelsen af RPL § 762, stk. 2, nr. 1.¹¹⁸

Det kan således udledes af ovenstående højesteretsafgørelse, at der skal foretages en konkret vurdering af, hvorvidt lovovertrædelsen konkret vil kunne medføre en ubetinget fængselsstraf på 1 års ubetinget fængsel. Det betyder alt andet lige, at det ikke er tilstrækkeligt at lovovertrædelsen isoleret set vil medføre en høj straf, men det er den forventede dom i den konkrete sag, der er afgørende. Herefter kræves det, at det skal vurderes, hvorvidt hensynet til retshåndhævelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed, skønnes at kræve, at den pågældende ikke er på fri fod.¹¹⁹ Dette følger også af U 2017.273 H, hvor Højesteret udtalte generelt i sine præmisser:

”Det er ikke tilstrækkeligt til at varetægtsfængsle efter bestemmelsen, at det nævnte mindstekrav for den forventede straf er opfyldt, idet der må foretages en konkret vurdering af, om hensynet til retshåndhævelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod. Ved denne konkrete vurdering kan kriminalitetens art spille en rolle. F.eks. må der i almindelighed kræves mere til at begrunde fængsling i sager om økonomisk kriminalitet end i sager om personfarlig kriminalitet.”¹²⁰

Heraf udledes, at mindstekravet er en nødvendig, men derimod ikke en tilstrækkelig betingelse for anvendelsen. Det er dermed ikke kriminalitetens art, der har den afgørende betydning. Det bør tillige bemærkes, at der ved vurderingen af, om 1 års-kravet er opfyldt, ikke kan indgå en eventuel reststraf, jf. blandt andet U 2014.1815 H, hvor højesteret udtaler: *”Derimod kan det ikke indgå i vurderingen, hvad den samlede straf (fællesstraffen) vil blive udmålt til, som følge af at en reststraf udløses.”¹²¹* Det er således alene den forventede straf for det aktuelle forhold, der må lægges til grund ved vurderingen.

¹¹⁷ Kistrup, Michael m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 612

¹¹⁸ Ibid. Se også U 2011.3380 og U 2011.1758

¹¹⁹ Jochimsen, Jørgen, *Grundlovsforhøret*, 2024 s. 211

¹²⁰ U 2017.273 H - Domsudskrift s. 3

¹²¹ U 2014.1815 H - Domsudskrift s. 4

2.5.2.1.2. Hensynet til retshåndhævelsen?

Det kan ikke ud fra ordlyden af stk. 2, nr. 1 eller nr. 2 udledes, hvad der skal forstås ved ”retshåndhævelse” eller ”retsfølelsen”. Ligeledes er der ikke fastlagt kriterier eller betingelser for, hvorvidt begrebet skal vurderes og forstås i praksis. Begrebet retsfølelse er et flydende begreb, der kan forstås på adskillige måder. Det kan anføres, at det skal være nødvendigt af hensyn til retshåndhævelsen, at den sigtede skal fængsles.¹²²

Imidlertid bemærkes det i blandt andet forarbejderne, at det særligt er hensynet til befolkningens retsfølelse, hvorefter det vil være krænkende, at personer, der har begået grov kriminalitet, kan færdes frit frem til hovedforhandlingen.¹²³ Der er som anført ovenfor angivet, at det vil kunne virke stødende for retsfølelsen, hvis personer, der har gjort sig skyldige i alvorlige personfarlige forbrydelser, kan færdes frit indtil strafforfølgningen.¹²⁴

Begrebet retsfølelse kan imidlertid være svært at definere definitivt. Om begrebet ”retsfølelse” anføres det kritisk af Wilhjelm, at: *”et så diffust begreb kan selvsagt ikke give nogen særlig præcis vejledning for den praktiske anvendelse”*¹²⁵ Det kan således være svært at afgrænse begrebet til en konkret forståelse. Wilhjelm henviser tillige til, at der ikke i forarbejderne er angivet, hvad der skal være til, før kravet er opfyldt.¹²⁶

Der opstår således et fortolkningsmæssigt spørgsmål om, hvad der kan og bør forstås ved retshåndhævelsen, herunder retsfølelsen, navnlig henset til, at begrebets indhold ikke er klart afgrænset.

2.5.2.1.3. Praksis vedrørende indikationskravet

I U.1992.877 H havde den tiltalte skudt sin bror med et haglgevær, hvorefter den tiltalte (herefter T) blev varetægtsfængslet i medfør af RPL § 762, stk. 2, nr. 1. T havde ved retsmødet erkendt sig skyldig i at have dræbt sin bror, hvorfor byretten fandt, at der var særlig bestyrket mistanke for, at T var skyldig i manddrab. T forklarede, at den dræbte bror gennem årene havde slået T og deres mor.

¹²² Baumbach, Trine og Thomas Elholm, *Straffeprocessens katekismus*, 2024 s. 104 og Jochimsen, Jørgen, *Grundlovsforhøret*, 2024, s. 242

¹²³ FT 1986-87 (1. saml.), tillæg A, spalte 4784f, jf. også Michael Kistrup m.fl., *Straffeprocessen*, 2023, s. 613

¹²⁴ Gammeltoft-Hansen, Hans, *Strafferetspleje*, 1989, s. 141

¹²⁵ Wilhjelm, Preben: *”Udviklingen i anvendelse af retsplejelovens § 762, stk. 2, »Retshåndhævelsesarrest«* Juristen 1987, årg. 69, nr. 3, s. 85

¹²⁶ Ibid.

Byretten anførte, at hensynet til retshåndhævelsen krævede, at T fortsat ikke var på fri fod. I Landsretten blev T løsladt, idet flertallet ikke fandt, at hensynet til retshåndhævelsen krævede, at den sigtede ikke var på fri fod. Flertallet lagde vægt på baggrunden for drabet, sigtedes alder samt løsladelsen. Mindretallet på én dommer anførte, at der fortsat forelå særlig bestyrket mistanke om at han havde gjort sig skyldig i drabet, samt at sigtedes unge alder ikke var til hinder for, at hensynet til retshåndhævelsen krævede, at han ikke var på fri fod. Mindretallet stemte derfor for stadfæstelse af byrettens kendelse om varetægtsfængsling efter RPL § 762, stk. 2, nr. 1. Ved kæremålet for Højesteret fandtes der ikke at være tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at hensynet til retshåndhævelsen krævede, at sigtede, der allerede havde været løsladt i 6 måneder, skulle varetægtsfængsles igen. De lagde altså tillige vægt på sigtedes alder samt de forudgående omstændigheder, som lå til grund for drabet.

Dommen er således et udtryk for, at selv de groveste personfarlige forbrydelser ikke pr. automatik opfylder kravet til forholdets grovhed. Der skal foretages en konkret vurdering baseret på omstændighederne i sagen, herunder blandt andet baggrunden, den sigtedes personlige forhold og om reelt er nødvendigt af hensyn til retshåndhævelsen at der sker varetægtsfængsling. Sagen afkræfter således enhver formodning om, at visse forbrydelser automatisk medfører varetægtsfængsling af hensyn til retshåndhævelsen.

2.5.3. Kriminalitetskravet

Kriminalitetskravet omhandler, hvornår kriminaliteten er så alvorlig, at tvangsindgrebet kan og må benyttes som led i efterforskningen. Som anført ovenfor vil kriminalitetskravet efter såvel nr. 1 og nr. 2 blive behandlet separat nedenfor.

2.5.3.1.1. Nr. 1 - Offentlig påtale og 6 år i strafferammen

Det følger af bestemmelsen, at det er en forudsætning for anvendelse af retshåndhævelsesarrest, at lovovertrædelsen skal være undergivet offentlig påtale samt at lovovertrædelsen vil kunne medføre fængsel i 6 år eller derover. Der er hermed tale om et strafferammekrav, hvorefter den enkelte lovovertrædelse skal kunne medføre fængsel i minimum 6 år, førend bestemmelsen finder anvendelse. Det høje kriminalitetskrav betyder endvidere, at kerneområdet for bestemmelsen primært er grov, personfarlig kriminalitet. I betænkning nr. 728/1974 fremgår følgende: ”Udvalget har overvejet at foreskrive en strafferamme på 8 år eller derover, men har anset det for væsentligt, at alle typer af

særlig grov berigelseskriminalitet, også tyverier og hælerier, jfr. straffelovens § 286, stk. 1 og 3, er omfattet af bestemmelsen.”¹²⁷ Heraf kan udledes, at hensigten tillige har været at strafferammekravet tillige skulle omfatte overtrædelser af økonomisk kriminalitet. Strafferammekravet blev indført ved lov nr. 243 af 8. juni 1978, jf. også afsnit 2.4.2.1, idet man ønskede at præcisere og begrænse anvendelsesområdet.

Det er i forarbejderne til bestemmelsen anført, at der ved vurderingen af om strafferammekravet på 6 år er opfyldt, kan tages hensyn til en forhøjet strafferamme som følge af skærpende forudsætninger.¹²⁸ Til belysning heraf vil det i praksis betyde, at bedrageri og databedrageri efter straffelovens §§ 279 - 279 a som udgangspunkt ikke kan medføre retshåndhævelsesarrest efter RPL § 762, stk. 2, nr. 1, jf. straffelovens § 285, stk. 1, idet strafferammen er fængsel i op til 1 år og 6 måneder. Det følger imidlertid af straffelovens § 286, stk. 1, 1. pkt., at straffen kan stige til fængsel i 6 år, såfremt overtrædelserne er af særlig grov beskaffenhed. Således må antages at gælde for en række forskellige lovovertrædelser, hvor der er hjemmel til at forhøje straffen grundet sagens skærpende omstændigheder.

2.5.3.1.2. Nr. 2 – Oplisting af bestemmelser og forholdets grovhed

For så vidt angår kriminalitetskravet i RPL § 762, stk. 2, nr. 2 følger det direkte af bestemmelsen, hvilke delikter i straffeloven, der er omfattet af kriminalitetskravet. De omfattede bestemmelser er straffelovens § 119, stk. 1, § 119 b, § 123, § 124 a, stk. 1, jf. § 79 a, stk. 1, eller § 79 b, stk. 1, § 134 a, § 192 a, stk. 2, § 218, § 222, § 225, jf. § 216, stk. 2, § 218 eller § 222, § 235, stk. 1, §§ 242-246, § 250, § 252, en overtrædelse af straffelovens § 232 over for et barn under 15 år eller overtrædelse af et forbud meddelt af politiet i medfør af lovgivningen om politiets virksomhed til en person, der har udvist en særlig utryghedsskabende adfærd eller ved sin adfærd bidraget til at skabe særlig utryghed. Det kan udledes af listen, at det særligt er personfarlig kriminalitet samt seksualforbrydelser, der er omfattet af kriminalitetskravet i nr. 2. Listen er udtømmende, hvorfor ikke-oplistede bestemmelser næppe kan danne grundlag for retshåndhævelsesarrest, jf. også nedenfor.

Herefter kræves det, at oplysningerne om forholdets grovhed kan forventes at ville kunne medføre en ubetinget dom på fængsel i mindst 60 dages ubetinget fængselsstraf. Det betyder, at domstolene ved

¹²⁷ BET 728 af 1974 s. 27

¹²⁸ Ibid.,

samtlige overtrædelser af bestemmelsen skal vurdere, hvorvidt den konkrete overtrædelse kan medføre en ubetinget fængselsdom i minimum 60 dage. Særligt henset til vurderingen af forholdets grovhed efter nr. 1 kan det synes mindre komplekst at vurdere, om forholdet vil medføre ubetinget fængsel i mere eller mindre 60 dage.

2.5.3.1.2.1. Praksis vedrørende § 762, stk. 2, nr. 2

I U 2024.4906 Ø var en yngre mand, S, sigtet for blandt andet overtrædelse af straffelovens § 241, 1. pkt., jf. 2. pkt., straffelovens §§ 252, stk. 1 og 253, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 2 ved at have deltaget i kapkørsel med en anden bil, der endte i en kollision med en tredje bil, hvori der var en familie på fire. Som følge af kollisionen afgik tre personer ved døden, heriblandt var føreren af den anden bil samt forældreparret i den tredje bil. Ved et grundlovsforhør påstod Anklagemyndigheden S varetægtsfængslet i medfør af RPL § 762, stk. 2, nr. 1 og nr. 2. Forsvareren påstod imidlertid S løsladt. Byretten varetægtsfængslede herefter S i overensstemmelse med Anklagemyndighedens påstand., idet byretten fandt, at der efter de foreliggende vidneforklaringer samt oplysningerne fra politiets automatiske nummerpladegenkendelse om kørslen frem til uheldsstedet var særlig bestyrket mistanke om, at S havde gjort sig skyldig i overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 1. Byretten fandt imidlertid ikke, at der var særlig bestyrket mistanke om, at S havde gjort sig skyldig i straffelovens §§ 241, 1. pkt. og 253, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 2. Herefter blev S varetægtsfængslet, idet byretten fandt, at der efter oplysningerne om forholdets grovhed, og da overtrædelsen af straffelovens § 252, stk. 1 måtte forventes, at ville medføre en ubetinget frihedsstraf på minimum 60 dage, krævede hensynet til retshåndhævelsen, at S ikke var på fri fod.

Byretten fandt, at betingelserne i såvel § 762, stk. 2, nr. 1 og 2 var opfyldt. Ved en fristforlængelse bestemte byretten imidlertid, at S skulle løslades, idet der ikke fandtes at være særlig bestyrket mistanke om overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 1 under henvisning til de foreliggende oplysninger om S' gennemsnitshastighed. Forsvareren gjorde til støtte for sin påstand om løsladelse gældende, at henvisningen til RPL § 762, stk. 2, nr. 1 ikke kunne ske, idet den forventede fængselsstraf ikke efter praksis vil overstige ét års fængsel.

Løsladelseskendelsen blev dog kæret til landsretten af Anklagemyndigheden, der fortsat påstod S varetægtsfængslet under henvisning til retshåndhævelsen, dog kun med henvisning til RPL § 762, stk. 2, nr. 2. Ved processkrift d. 23. juli 2024 anmodede Anklagemyndigheden om fremlæggelse af nyt

efterforskningsmateriale, hvilket blev godkendt af retten. Landsretten fandt herefter, at der på det foreliggende grundlag, herunder uafhængige vidneforklaringer, logfiler fra Saphe og bilinspektørens erklæring, var særlig bestyrket mistanke om, at S var skyldig i overtrædelsen af straffelovens § 252, stk. 1, hvorfor mistankekravet i § 762, stk. 2, nr. 2 var opfyldt. Herefter udtalte Landsretten følgende: *”Efter oplysningerne om forholdets grovhed, som kan forventes at medføre en ubetinget dom på fængsel i mindst 60 dage, og da hensynet til retshåndhævelsen skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod, finder landsretten, at sigtede skal varetægtsfængsles, jf. retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2.”*¹²⁹

For så vidt angår byrettens kendelse den 7. juli 2024, hvorefter S blev varetægtsfængslet under henvisning til såvel RPL § 762, stk. 2, nr. 1 og 2 kan det synes bemærkelsesværdigt, at der i begrundelsen herfor er anført *”da lovovertrædelsen må forventes at medføre en ubetinget dom på fængsel i mindst 60 dage”*¹³⁰ Som det anførtes af S’ forsvarer i forbindelse med kæremålet og som det anføres i afsnit 2.5.1.2.1 er det en betingelse for anvendelse af § 762, stk. 2, nr. 1, at den sigtede må forventes at blive idømt en ubetinget fængselsstraf på minimum 1 års fængsel, jf. også ovenfor.

Kendelserne er således et udtryk for, at der ved anvendelsen af RPL § 762, stk. 2, nr. 2 foretages en vurdering af, hvorvidt den givne lovovertrædelse er omfattet af ordlyden. Der lægges vægt på det foreliggende efterforskningsmateriale, herunder vidneforklaringer og sagkyndiges udtalelser ved vurderingen af sigtedes skyld. Dette benyttes tillige i vurderingen af, hvorvidt det af hensyn til retshåndhævelsen kræves, at sigtede ikke er på fri fod.

I U 2013.3254 V var en mand blevet sigtet for overtrædelse af straffelovens § 222, stk. 2, jf. § 225, idet han havde udøvet oralsex mod en knap fireårig pige samt foranlediget hende til at tage på sit lem. Den sigtede erklærede sig skyldig i grundlovsforhøret. Ved grundlovsforhøret påstod anklagemyndigheden S varetægtsfængslet under henvisning til RPL § 762, stk. 2, nr. 2. Byretten tog Anklagemyndighedens påstand til følge, idet de fandt, at der forelå særlig bestyrket mistanke om, at S var skyldig i overtrædelsen som følge af den sigtedes egen forklaring samt barnets forklaring. Herefter blev S varetægtsfængslet, hvorefter S kærede med påstand om løsladelse.

¹²⁹U 2024.4906 Ø - Domsudskrift s. 5-6

¹³⁰ Ibid. - Domsudskrift s. 3

For landsretten blev det gjort gældende, at statsadvokaten havde ændret sigtelsen, således S sigtedes for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 2, jf. § 225. Der blev for landsretten fremlagt et brev fra Statsadvokaten, hvori det anførtes, at der ikke var henvist til straffelovens § 216, stk. 2 i RPL § 762, stk. 2, nr. 2, men at anden kønslig omgang end samleje med et barn under 12 år, der tidligere var omfattet af straffelovens § 222, stk. 2, jf. § 225 nu er omfattet af straffelovens § 216, stk. 2, jf. § 225.¹³¹ Statsadvokaten henviste også til bemærkningerne til lov nr. 633 af 12. juni 2013, hvori det som også anført ovenfor i afsnit 2.4.2.3. følger, at der ikke ved lovændringen var tilsigtet en ændring i gældende ret, men at det derimod var en konsekvensændring af teknisk karakter.¹³² Herefter blev det gjort gældende, at forholdet alligevel skulle være omfattet af RPL § 762, stk. 2, nr. 2, selvom sigtelsen for straffelovens § 216, stk. 2, jf. § 225 ikke var omfattet heraf. Subsidiært blev det af Statsadvokaten gjort gældende, at forholdet derimod var omfattet af RPL § 762, stk. 2, nr. 1 henset til karakteren af lovovertrædelsens grovhed samt hensynet til retshåndhævelsen krævede, at S ikke var på fri fod, idet forurettede var en 3-årig pige. Forsvareren gjorde derimod gældende, at der ikke forelå ændringer i overtrædelsens faktiske forhold, samt at ændringen i sigtelsen ikke indebar, at der var adgang til varetægtsfængsling.¹³³ For så vidt angik Statsadvokatens subsidiære påstand, gjorde forsvareren gældende, at hensynet til retshåndhævelsen ikke krævede, at sigtede skulle varetægtsfængsles.

Landsretten anførte herefter, at der forelå særligt bestyrket mistanke for sigtedes skyld. Det udtaltes, at der ikke var grundlag for at varetægtsfængsle S som sigtet for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 2, jf. § 225, idet det ikke fremgik af § 762, stk. 2, nr. 2's ordlyd efter ændringen. Herefter, og under henvisning til, at der således ikke var den nødvendige og klare hjemmel til varetægtsfængsling, kunne S ikke varetægtsfængsles. Ved Landsrettens stillingtagen til Statsadvokatens subsidiære påstand, henviste retten til U 2012.1088 H, der som anført ovenfor, kræver, at der ved anvendelsen af § 762, stk. 2, nr. 1 konkret skal foreligge forhold, der ved den endelige dom må forventes enten at medføre en ubetinget fængselsstraf på minimum 1 år eller en anden strafferetlig følge af tilsvarende karakter. Landsretten fandt ikke, at der konkret forelå omstændigheder, der i den givne sag ville medføre dette, hvorfor S blev løsladt.

¹³¹ U 2013.3254 V - Domsudskrift, s. 2-3

¹³² Ibid., s. 3

¹³³ Ibid.

Det kan på baggrund af ovenstående udledes, at der gælder et skærpet kriminalitetskrav efter RPL § 762, stk. 2, 2. pkt., hvorefter der kræves en udtrykkelig lovhjemmel i medfør af RPL § 762, stk. 2, 2. pkt. Det er således ikke tilstrækkeligt, at forholdet kan subsummeres under en anden bestemmelse grundet en lovændring.

2.5.3.1.2.2. Særlig overvejelse vedrørende straffelovens § 288

RPL § 762, stk. 2, nr. 2 hjemler ikke adgang til varetægtsfængsling efter straffelovens § 288 om røveri. Udgangspunktet er således, henset til blandt andet ovenstående vedrørende U 2013.3254 V, at der ikke kan varetægtsfængsles efter stk. 2, nr. 2 ved en sigtelse for straffelovens § 288. Omvendt tager ”vold eller trussel om øjeblikkelig anvendelse af vold” del i gerningsindholdet. Dette kan derfor give anledning til en vurdering af, hvorvidt man ved et røveriforhold kan foretage en sigtelse for vold efter § 244, og derved danne grundlag for varetægtsfængsling efter § 762, stk. 2, nr. 2. Strafferammen for røveri er indtil 6 år, hvorfor strafferammekravet i RPL § 762, stk. 2, nr. 1 er opfyldt. Simpel vold efter straffelovens § 244 er omfattet af røveribestemmelsen, hvorimod der straffes i sammenstød med straffelovens §§ 245 og 246.¹³⁴ Spørgsmålet om, hvorvidt der kan fængsles på baggrund af den begåede vold ved et røveri, blev til dels behandlet i TfK 2021.451 V. Sagen drejede sig om en person, der var sigtet for røveri efter straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1 ved at have slået en butiksekspedient i hovedet, og efterfølgende at stjålet to flasker alkohol. Den sigtede erkendte sig skyldig i sigtelserne mod ham. Anklagemyndigheden påstod sigtede varetægtsfængslet i medfør af RPL § 762, stk. 1, nr. 2 og 3 samt stk. 2, nr. 1 og 2. Anklagemyndigheden gjorde til støtte for sin påstand gældende, at der forelå en særlig bestyrket mistanke om, at den sigtede var skyldig i sigtelserne mod ham, idet der henvistes til sigtedes egen forklaring samt de øvrige oplysninger i sagen. Anklagemyndigheden påstod tillige, at hensynet til retshåndhævelsen, som følge af sagens omstændigheder, talte for, at den sigtede skulle varetægtsfængsles samt at vedkommende ”med sikkerhed blive straffet med mindst 60 dages ubetinget fængsel herfor.”¹³⁵ Til støtte for forsvarerens påstand om løsladelse af den sigtede vedrørende retshåndhævelsesarrest blev det gjort gældende, at røveriets grovhed ikke vil opfylde betingelsen efter RPL § 762, stk. 2, nr. 1, idet det efter forsvarerens opfattelse ikke vil kunne give en så streng en straf. Vedrørende RPL § 762, stk. 2, nr. 2 gjorde forsvareren gældende, at der ikke var hjemmel heri til at varetægtsfængsle for røveri. Det anførtes også af forsvareren, at selvom der var begået vold i forbindelse med røveriet, vil volden ikke kunne medføre mindst 60 dages ubetinget

¹³⁴ Elholm, Thomas m.fl. *Kommenteret straffelov – speciel del*, 2023, s. 727

¹³⁵ TfK 2021.451 V - Domsudskrift, s. 3

fængsel. Ved byrettens kendelse blev det anført, at der var særlig bestyrket mistanke om, at den sigtede var skyldig i røveri. Mistankekravet i RPL § 762, stk. 2 fandtes derfor at være opfyldt. Herefter udtalte byretten, at den udøvede vold mod ekspedienten talte for, at hensynet til retshåndhævelsen krævede, at den sigtede skulle varetægtsfængsles. For så vidt angik grovhedskriteriet fandt byretten, at volden havde en sådan karakter, at det efter omstændighederne vil medføre ubetinget fængsel i mindst 60 dage. Den sigtede blev herefter varetægtsfængslet.

Sigtede kærede kendelsen om varetægtsfængsling med påstand om løsladelse, hvorimod anklagemyndigheden kærede kendelsen med påstand om, at der desuden skulle varetægtsfængsles efter § 762, stk. 1, nr. 2.

Landsretten tiltrådte det af byretten anførte om mistankekravet. Landsretten anførte tillige, at betingelserne i § 762, stk. 1, nr. 2 ikke var opfyldt. Landsretten fandt - modsat byretten - ikke, at betingelserne i RPL § 762, stk. 2, nr. 2 var opfyldt, idet der henvises til, at der ikke efter ordlyden var hjemmel til at varetægtsfængsle under henvisning til straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1. Hertil udtalte landsretten: *"Karakteren af den vold, som er beskrevet i sigtelsen, kan ikke føre til et andet resultat."*¹³⁶ Derudover fandtes der ikke at være grundlag for varetægtsfængsling efter såvel § 762, stk. 1, nr. 3 som § 762, stk. 2, nr. 1. Herefter blev den sigtede løsladt.

Det kan udledes af dommen, at § 762, stk. 2, nr. 2 er udtømmende. Landsretten foretog en streng fortolkning af bestemmelsen, således samtlige betingelser i RPL § 762, stk. 2, nr. 2 skal være opfyldt. Landsrettens afgørelse er tillige et udtryk for det almindelige legalitetskrav, hvorefter der ikke kan straffes uden hjemmel. Dette vil kunne tænkes at ske, såfremt den begåede vold var så grov, at den vil falde under straffelovens §§ 245 eller 246, idet der her kan straffes i sammenstød.

Kapitel 3. Retshåndhævelsesarrestens forenelighed med EMRK

3.1. Generelt om EMRK og forholdet til dansk ret

Visse folkeretlige regler kan gennemføres i dansk ret ved, at det i en lov fastsættes, at disse skal inkorporeres i dansk ret.¹³⁷ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter EMRK) blev

¹³⁶ Ibid., Domsudskrift s. 4

¹³⁷ Halleskov, Louise m.fl. *Folkeret og menneskerettigheder*; 2023, s. 175

inkorporeret i dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992. Herefter er konventionen blevet en del af dansk ret, hvorefter dansk ret tilpasses, fortolkes og anvendes i lyset af EMRK.¹³⁸ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter EMD) er ved konventionen blevet tillagt kompetence til at træffe bindende afgørelser i klagesager.¹³⁹ Det bemærkes, at domme i konkrete sager udelukkende er bindende for sagens parter.¹⁴⁰ Det betyder blandt andet, at Danmark ikke er forpligtet efter konvention til at efterleve, hvad EMD har udtalt i en sag mod en anden stat.¹⁴¹ På den anden side følger det af EMRK art. 1, at Danmark har forpligtet sig til at sikre EMRK's rettigheder for landets borgere. Det betyder alt andet, at Danmark bør anvende EMD's udtalelser vedrørende menneskerettighederne i fortolkningen og anvendelsen af danske regler.¹⁴² Således kan det siges, at EMRK dermed er en del af gældende ret.

3.2. Varetægtsfængsling i forhold til EMRK

3.2.1. Generelt om retten til frihed og personlig sikkerhed efter EMRK art. 5, stk. 1.

Varetægtsfængsling af en sigtet udgør et indgreb i retten til frihed og personlig sikkerhed, jf. EMRK art. 5, stk. 1, 1. pkt.¹⁴³ Retten til frihed og personlig sikkerhed efter EMRK art. 5 er blandt de vigtigste rettigheder i konventionen, jf. bl.a. Medvedyev og andre mod Frankrig.¹⁴⁴ Hovedformålet bag EMRK art. 5, stk. 1 er at forhindre samt beskytte mod vilkårlig frihedsberøvelse.¹⁴⁵

Retten til frihed og personlig sikkerhed tilkommer *enhver*, hvorved forstås enhver person, som konventionen yder beskyttelse, jf. EMRK art. 1. Frihedsberøvelse i EMRK art. 5's forstand indeholder såvel en subjektiv som en objektiv betingelse, der skal være opfyldt, førend en person nyder beskyttelse efter bestemmelsen. Objektivt kræves, at en person er begrænset eller indespærret på et begrænset geografisk område. En begrænsning af bevægelsesfriheden er dog ikke omfattet af bestemmelsen, idet dette er reguleret i art. 2 i 4. tillægsprotokol.¹⁴⁶ Varetægtsfængsling må således utvivlsomt være omfattet af den beskyttelse, som EMRK art. 5 giver. Subjektivt kræves, at den

¹³⁸ Ibid., s. 177

¹³⁹ Ibid. s. 202

¹⁴⁰ Ibid. s. 214

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Kjølbros, s. 411 samt Kessing, Peter Veding: *Varetægtsfængsling og menneskeret*, s. 146

¹⁴⁴ Medvedyev og andre mod Frankrig, dom af 29.03.2010, præmis 76

¹⁴⁵ S., V. og A. mod Danmark, dom af 22.10.2018, præmis 73, samt Kjølbros, s. 422

¹⁴⁶ Kjølbros, s. 411 samt De Tommaso mod Italien, dom af 23.07.2017, præmis 80

frihedsberøvede ikke har afgivet samtykke.¹⁴⁷ Et individ nyder til trods for samtykke til varetægtsfængsling beskyttelsen efter EMRK art. 5, hvorfor der ikke er anledning til yderligere behandling af den subjektive betingelse.¹⁴⁸

Retten til frihed og personlig sikkerhed efter EMRK art. 5 er imidlertid ikke absolut, idet staten kan foretage indgreb i retten til frihed og personlig sikkerhed, såfremt visse betingelser er opfyldt, jf. EMRK art. 5, stk. 1, 2. pkt. Et indgreb i retten til frihed i form af f.eks. varetægtsfængsling er således legitimt, hvis indgrebet 1) er foreskrevet ved lov (legalitetskravet) og 2) opfylder et eller flere af de i litra a-f oplistede betingelser. I det følgende behandles disse to betingelser, idet opfyldelsen heraf er af afgørende betydning for, om den retlige ramme for brugen af retshåndhævelsesarrest i dansk ret er i overensstemmelse med EMRK.

Legalitetskravet er et toleddet begreb, idet der dels skal være hjemmel i lov, dels skal være opfyldt en række kvalitative krav til hjemmelskravet. Af EMRK art. 5, stk. 1, 2. pkt. følger det, at en frihedsberøvelse skal være i overensstemmelse med den ved lov foreskrevne fremgangsmåde. Derudover følger det af EMRK art. 5, stk. 1, litra a-f, at den begrundede frihedsberøvelse skal være ”lovlig”. Hertil skal det bemærkes, at der er tale om lovligheden af national ret.¹⁴⁹ Dette er udtryk for legalitetskravet. Ad de kvalitative krav til hjemmelsgrundlaget følger det, at retstilstanden skal være forudsigelig, og at de nationale retsregler skal være tilgængelige, forudsigelige og præcise.¹⁵⁰ Disse krav følger tillige af EMD-dommen: *Amuur vs. Frankrig*, hvor EMD blandt andet udtalte: *”Quality in this sense implies that where a national law authorises deprivation of liberty [...] it must be sufficiently accessible and precise, in order to avoid all risk of arbitrariness.”*¹⁵¹ Desuden udtaler EMD i *Medvedyev vs. Frankrig*, at det er afgørende, at betingelserne for frihedsberøvelse i såvel national ret som international ret er klart definerede samt at disse er forudsigelige.¹⁵² Kravet om forudsigelighed i retsanvendelsen er således udtryk for, at de nationale regler skal være så klare og præcise, at et individ vil kunne forudse sin retsstilling i en given situation. Det betyder, at der i national ret skal være en tilstrækkelig klar beskrivelse af, under hvilke betingelser der kan foretages

¹⁴⁷ Kjølbros, s. 411-412 samt Halleskov, Louise m.fl. *Folkeret og menneskerettigheder*, 2023 s. 270

¹⁴⁸ Kjølbros, s. 412

¹⁴⁹ *Kemmache mod Frankrig*, dom af 24.11.1994, præmis 37

¹⁵⁰ Kjølbros, s. 422 samt Halleskov, Louise m.fl. *Folkeret og menneskerettigheder*, 2023 s.273

¹⁵¹ *Amuur mod Frankrig*, dom af 25.6.1996, præmis 50

¹⁵² *Medvedyev mod Frankrig*, præmis 80

varetægtsfængsling.¹⁵³ Hvis de kvalitative krav til hjemmelsgrundlaget ikke er opfyldt, vil indgrebet ikke være foreskrevet ved lov, hvorefter det vil udgøre en krænkelse af EMRK art. 5, stk. 1.

Udover at et indgreb i retten til frihed skal være foreskrevet ved lov, stilles der tillige krav til frihedsberøvelsens formål. En frihedsberøvelse skal således varetage minimum ét af de i litra a-f oplistede frihedsberøvelsesgrunde for at være legitim. Det følger af EMD's praksis, at opregningen af frihedsberøvelsesgrundene i art. 5, stk. 1 er udtømmende, jf. blandt andet Giulia Manzoni mod Italien¹⁵⁴, hvor EMD udtalte: *"the list of exceptions to the right to liberty secured in Article 5 para. 1 (art. 5-1) is an exhaustive one and only a narrow interpretation of those exceptions is consistent with the aim of that provision (art. 5-1)"*¹⁵⁵ En national retsregel om frihedsberøvelse skal dermed, for at være forenelig med EMRK, være i overensstemmelse med EMRK art. 5, stk. 1, litra a-f, og disse skal endvidere fortolkes indskrænkende. Det er fastslået i praksis, at en frihedsberøvelse vil kunne karakteriseres som værende vilkårlig, såfremt denne ikke varetager minimum ét af det legitime formål.¹⁵⁶

3.2.2. EMRK art. 5, stk. 1, litra C samt EMRK art. 5, stk. 3

I medfør af EMRK art. 5, stk. 1, litra c kan der foretages en lovlig anholdelse af en person med det formål at stille ham for den kompetente retlige myndighed. Herudover gælder krav om, at der skal være 1) begrundet mistanke om, at han har begået en forbrydelse, eller 2) rimelig grund til at anse det for nødvendigt for at forhindre vedkommende i at foretage en retsstridig handling eller 3) i at flygte efter at have fuldbyrdet en sådan retsstridig handling. De oplistede grunde i EMRK art. 5, stk. 1, litra c er særskilte fængslingsgrunde¹⁵⁷, der hver især har til hensigt at sikre, at en person kan stilles for en dommer. Disse tre situationer blev blandt andet anerkendt som lovlige frihedsberøvelsesgrunde i S., V. og A. mod Danmark.¹⁵⁸

Det bemærkes, at EMRK art. 5, stk. 1, litra c samt EMRK art. 5, stk. 3 skal behandles sammen, idet de udgør en helhed, hvilket henvisningen i EMRK art. 5, stk. 3 til EMRK art. 5, stk. 1, litra c

¹⁵³ Kjølbros, s. 423

¹⁵⁴ Giulia Manzoni mod Italien, dom af 01.07.1997

¹⁵⁵ Ibid., præmis 25. Se også Hartmann, Jacques, *Danmark og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*, s. 58 og Halleskov, Louise m.fl. *Folkeret og menneskerettigheder*, 2023, s. 274.

¹⁵⁶ Krupko m.fl. mod Rusland, dom af 26.06.14, præmis 39-41 samt Kjølbros, s. 433

¹⁵⁷ Kjølbros, s. 444

¹⁵⁸ S., V. og A. mod Danmark, præmis 84-87

utvivlsomt må indikere, jf. også Smirnova mod Rusland, hvor EMD udtalte: *"Article 5 § 1 (c) of the Convention must be read in conjunction with Article 5 § 3 which forms a whole with it."*¹⁵⁹

For så vidt angår kravet om begrundet mistanke efter EMRK art. 5, stk. 1, litra c følger det af EMD's praksis, at der ikke skal meget til for at mistankekravet er opfyldt.¹⁶⁰ Det er imidlertid retten, der ved vurderingen af mistanke skal foretage en prøvelse af de foreliggende beviser. Det anføres dog i såvel retslitteraturen som i praksis fra EMD, at mistankekravet kan vurderes forskelligt alt efter hvilken forbrydelsen, der er begået.¹⁶¹ Mistankekravet skal være begrundet i objektive beviser, der tillige kan dokumenteres.¹⁶²

Efter EMRK art. 5, stk. 3 følger det, at enhver der efter EMRK art. 5, stk. 1, litra c anholdes eller tages i forvaring tildeles en række retsgarantier til beskyttelse mod vilkårlig eller uberettiget frihedsberøvelse. De retsgarantier, som bestemmelsen angiver er, 1) at den frihedsberøvede ufortøvet skal stilles for en dommer, 2) være berettiget til rettergang inden rimelig tid eller 3) til at blive løsladt i afventning af rettergang.

Konventionen opstiller altså et tidsmæssigt krav, der dog ikke efter ordlyden kan anses for værende absolut, men EMD har fastlagt, hvorvidt begrebet *"inden rimelig tid"* skal fortolkes. Herefter fastlægges først den for bedømmelsen relevante periode, hvorefter det vurderes hvorvidt denne periode er et udtryk for en rimelig frist.¹⁶³ Den relevante periode for vurderingen begynder på tidspunktet for frihedsberøvelsen, imens perioden slutter ved den faktiske løsladelse eller ved afsigelse af endelig dom, hvilket betyder, at bestemmelsen også omfatter frihedsberøvelse forud hvor domstolsforhandlingen, herunder varetægtsfængsling.¹⁶⁴ Der kan ikke anføres noget generelt om vurdering af rimeligheden, idet det beror på en konkret vurdering i de enkelte sager. Såfremt EMD skal vurdere, om EMRK art. 5, stk. 3 er overholdt, tager Domstolen blandt andet udgangspunkt i de begrundelser, som er foretaget af de nationale domstole. Det påhviler altså de nationale domstole at begrunde deres afgørelser om frihedsberøvelse, således det fremgår, hvilke konkrete omstændigheder,

¹⁵⁹ Smirnova mod Rusland, dom af 24.10.2003, præmis 56

¹⁶⁰ Kjølbros, s. 447

¹⁶¹ Kjølbros, s. 448

¹⁶² Akgün mod Tyrkiet, 2021, præmis 175

¹⁶³ Kjølbros, s. 472

¹⁶⁴ Ibid, s. 472-473.

der kan legitimere frihedsberøvelsen.¹⁶⁵ Netop dette stemmer også overens med kravet om begrundelse af kendelser i medfør af RPL § 764, stk. 4 sammenholdt med RPL § 218.

Som det er anført ovenfor, er det efter EMRK art. 5, stk. 1, litra c en betingelse, at der foreligger *begrundet mistanke*. Mistankekravet skal desuden være opfyldt under hele frihedsberøvelsen, og det vil udgøre en krænkelse, såfremt kravet ikke er opfyldt under hele frihedsberøvelsen.¹⁶⁶ For så vidt angår de enkelte fængslingsgrunde, følger det ikke eksplicit af konventionen, hvilke hensyn, der kan danne grundlag for varetægtsfængslingen. EMD har imidlertid anerkendt en række herunder gentagelsesfare, flugtrisiko, risiko for modvirkning af sagens behandling, behovet for beskyttelse af den frihedsberøvede, og slutteligt risikoen for forstyrrelsen af den offentlige orden.¹⁶⁷ Særligt sidstnævnte hensyn er væsentligt i forbindelse med anvendelsesområdet for retshåndhævelsesarrest.

EMD har således i praksis udtalt, at hensyn til at sikre den offentlige orden kan begrunde frihedsberøvelse.¹⁶⁸ Dette følger blandt andet af *Letellier mod Frankrig*.¹⁶⁹

3.2.2.1. *Letellier mod Frankrig*

EMD afsagde den 26. juni 1991 dom i *Letellier mod Frankrig*, som omhandlede drabet på Letelliers eksmand, Mr. Merdy. Klageren, Letellier, blev d. 8. juli 1985 anholdt, sigtet og varetægtsfængslet for medvirkende til drabet, idet hun skulle have instrueret og betalt for drabet.¹⁷⁰ Letellier blev den 24. december 1985 løsladt efter at have søgt herom, dog således at hun blev underlagt tilsyn af domstolene.¹⁷¹ Løsladelsen blev begrundet med, at det ikke længere ansås for nødvendigt at holde hende fængslet for at kunne statuere hendes skyld.¹⁷² Løsladelsen blev imidlertid kærret af anklagemyndigheden med påstand om, at Letellier fortsat skulle være fængslet. Herefter, og under henvisning til beviserne, efterforskningsstadiet, undtagelsesrisikoen, påvirkningsrisikoen samt hensynet til beskyttelse af den offentlige orden,¹⁷³ blev hun fængslet igen d. 22. januar 1986.¹⁷⁴ Den 24. januar 1986 søgte hun igen om løsladelse, hvilket blev afvist med henvisning til førnævnte

¹⁶⁵ Kessing, Peter Vedel, *Varetægtsfængsling og menneskeret*, s. 146

¹⁶⁶ Kjølborg, s. 474f.

¹⁶⁷ Ibid., s. 476. og Kessing, Peter Vedel, *Varetægtsfængsling og menneskeret*, s. 146

¹⁶⁸ Ibid., s. 478.

¹⁶⁹ *Letellier mod France*, dom af 26.06.1991

¹⁷⁰ Ibid., præmis 10

¹⁷¹ Præmis 11.

¹⁷² Præmis 12.

¹⁷³ Præmis 13

¹⁷⁴ Præmis 13

begrundelser anført i præmis 13.¹⁷⁵ I forbindelse med behandlingen af Letelliers' anmodning om løsladelse, anførte den franske anklagemyndighed, at der var *seriøse grunde* til at mistænke Letellier for værende medskyldig i drabet.¹⁷⁶ Det blev også anført, at varetægtsfængslingen var nødvendig grundet forbrydelsens grovhed samt for at opretholde den offentlige orden.¹⁷⁷ Letellier gjorde i forbindelse med behandlingen af anmodningerne om løsladelse blandt andet gældende, at den offentlige orden ikke vil blive forstyrret af hendes løsladelse, og hun henviste til uskyldsformodningsreglen, der tillige fandt anvendelse i fransk ret.¹⁷⁸ Den 10. maj 1988 blev Letellier fundet skyldig for medvirken til drab, og hun blev herefter idømt 3 års fængsel. Letellier blev imidlertid løsladt d. 17. maj 1988 som følge af fradrag for den allerede udståede straf.

Letellier klagede herefter til EMD, idet hun hævdede, at EMRK art. 5, stk. 3 var blevet krænket som følge af længden på varetægtsfængslingen.¹⁷⁹

EMD anførte indledningsvis, at det påhviler de nationale domstole at sikre, at varetægtsfængslingen i en given sag ikke overstiger en rimelig tid.¹⁸⁰ Det påhviler herefter myndighederne at undersøge de faktiske omstændigheder, der berettiger til en fravigelse af retten til frihed grundet hensynet til den offentlige orden samt med respekt for uskyldsformodningen.¹⁸¹

EMD anerkender, at hensynet til den offentlige orden kan udgøre en legitim grundelse for varetægtsfængsling.¹⁸² EMD henviser herved til, at visse forbrydelser grundet deres særlige alvor, og den reaktion samfundet vil kunne have på sådanne, kan danne grundlag for at varetægtsfængsle: "[...] *at least for a time*"¹⁸³ Herefter udtalte EMD:

"However, this ground can be regarded as relevant and sufficient only provided that it is based on facts capable of showing that the accused's release would actually disturb public order. In addition detention will continue to be legitimate only if public order remains

¹⁷⁵ Præmis 16

¹⁷⁶ Præmis 18

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ Præmis 24-25

¹⁷⁹ Præmis 33

¹⁸⁰ Præmis 35

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Præmis 51

¹⁸³ Ibid.

actually threatened; its continuation cannot be used to anticipate a custodial sentence.”¹⁸⁴

EMD kræver altså, at der skal foreligge dokumentation for, at løsladelsen vil forstyrre den offentlige orden. Derudover er det et krav, at den offentlige orden skal være truet under hele varetægtsfængslingen. Til trods for at EMD anerkender et hensyn til den offentlige orden som grundlag for varetægtsfængsling, vurderede EMD, at dette hensyn ikke var tilstrækkeligt godtgjort i den konkrete sag. Domstolen fandt, at anklagemyndigheden ikke havde løftet bevisbyrden for, at Letelliers løsladelse konkret vil forstyrre den offentlige orden. Derimod anførte EMD, at anklagemyndigheden udelukkende havde lagt vægt på lovovertrædelsens grovhed. EMD fandt herefter, at der var sket en krænkelse af EMRK art. 5, stk. 3.¹⁸⁵

Dommen er således et vigtigt og tydeligt eksempel på praksis, hvor EMD har accepteret, at hensynet til den offentlige orden kan antages at være et legitimt fængselsgrundlag indenfor rammerne af EMRK art. 5, stk. 1, litra C. Det er accepteret, at hensynet til den offentlige orden kan medføre hjemmel til at varetægtsfængsle, såfremt forbrydelsen er særligt alvorlig, og at det kan medføre forstyrrelse af den offentlige orden. EMD opstiller hertil en række betingelser, der skal være opfyldt, førend hensynet kan legitimeres.

Sagen skal indeholde oplysninger om, at løsladelsen rent faktisk vil forstyrre den offentlig orden.¹⁸⁶ Det er tillige et krav, at forbrydelsen er særligt grov.¹⁸⁷ Derudover er det en betingelse, at national lov skal anerkende begrebet *”forstyrrelse af den offentlige orden”*, der er forårsaget af en forbrydelse. Denne betingelse er imidlertid siden blevet modificeret således, at det ikke er et krav, at det udtrykkeligt skal fremgå af national lovgivning, men kan følge af underliggende formål til varetægtsfængsling, jf. blandt andet. *Milanković og Bošnjak v. Kroatien*.¹⁸⁸ I sagen anførte EMD blandt andet, at hensynet til den offentlige orden særligt er relevant i forbindelse med anklager for krænkelse af fundamentale menneskerettigheder, der tillige frembyder moralsk fordømmelse i samfundet.¹⁸⁹

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ Præmis 53

¹⁸⁶ *Guide on Article 5 of the European Convention on Human Rights*, Præmis 230 samt Kessing, Peter Vedel: *Varetægtsfængsling og menneskeret*, s. 146

¹⁸⁷ Baumbach, Trine og Thomas Elholm, *Straffeprocessens katekismus*, 2024, s. 106

¹⁸⁸ *Milanković og Bošnjak mod Kroatien*, 20.04.2022, præmis 154

¹⁸⁹ Ibid.

Det er i flere afgørelser anført af EMD, at varetægtsfængsling af hensyn til opretholdelse af den offentlige orden, ikke må benyttes til at foregribe en frihedsstraf, jf. blandt andet I.A mod Frankrig.¹⁹⁰ Domstolen udtalte, at det er en *conditio sine qua non*, altså en nødvendig betingelse, for lovligheden af den fortsatte frihedsberøvelse, at der foreligger begrundet mistanke for lovovertrædelsen under hele fængslingen.¹⁹¹ Derudover bemærkede domstolen også i denne sag, at visse overtrædelser kan medføre forstyrrelse af den offentlige orden, hvorfor varetægtsfængsling kan retfærdiggøres på baggrund heraf.¹⁹² Dog bemærker domstolen: *"In exceptional circumstances this factor may therefore be taken into account for the purposes of the Convention"*¹⁹³ Det kan dermed udledes heraf, at Domstolen kun anerkender hensynet til den offentlige orden i ekstraordinære undtagelsestilfælde. Det kræves endvidere, at de nationale domstole – i tilfælde hvor de accepterer en fængslingsgrund af hensyn til offentlig orden – skal dokumentere, at løsladelsen af den sigtede vil forstyrre den offentlige orden. Det er ikke nok, at de nationale domstole henviser hertil – det kræver dokumentation og dermed en konkret vurdering i de enkelte tilfælde, hvilket også er anført i Kemmache mod Frankrig.¹⁹⁴ Det følger således herefter, at der ikke kan eller bør henvises til karakteren af forbrydelsen eller omstændighederne ved forbrydelsen på et abstrakt grundlag.¹⁹⁵

3.2.3. EMRK art. 6, stk. 2

Foruden EMRK art. 5 er også EMRK art. 6 om retten til retfærdig rettergang relevant ved vurderingen af retshåndhævelsesarresten overensstemmelse med EMRK, idet den sigtede ved varetægtsfængslingen, tildeles en række rettigheder efter EMRK art. 6.

Der gælder i såvel straffesager som civile sager en ret til retfærdig rettergang.¹⁹⁶ Af EMRK art. 6, stk. 1. 1. pkt. følger, at enhver skal være berettiget til retfærdig og offentlig rettergang. Efter EMRK art. 6, stk. 2 skal enhver, der anklages for en forbrydelse, anses for skyldig indtil det modsatte er bevist, hvilket er et udtryk for uskyldsformodningsreglen. Der vil være tale om en krænkelse af EMRK art. 6, stk. 2, såfremt en afgørelse fra en domstol om en person, der er anklaget for en forbrydelse,

¹⁹⁰ I.A. mod Frankrig, dom af 23.09.98

¹⁹¹ Ibid., Præmis 102

¹⁹² Ibid. Præmis 104

¹⁹³ Ibid.

¹⁹⁴ Kemmache mod Frankrig, dom af 24.11.1994, præmis 48-52

¹⁹⁵ Se også Kessing, Peter Vedel, *Varetægtsfængsling og menneskeret*, s. 150

¹⁹⁶ Hartman, Jacques, *Danmark og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*, 2017, s. 61.

udtrykker en opfattelse af, at vedkommende er skyldig, førend skylden er bevist.¹⁹⁷ Ved vurderingen af, hvorvidt der er sket en krænkelse af uskyldsformodningsreglen, skal der skelnes mellem afgørelser, der konkret afspejler vedkommendes skyld og afgørelser, der alene beskriver et vist niveau af mistanke¹⁹⁸, såsom afgørelser om varetægtsfængsling, idet sidstnævnte kan indebære en risiko for at krænke uskyldsformodningsreglen. Der er derfor særlig anledning til at vurdere, hvorvidt retshåndhævelsesarrest i dansk ret er i overensstemmelse med uskyldsformodningen.

Mistankekravet ved retshåndhævelsesarrest indebærer som anført et krav om særligt bestyrket mistanke. Henset til ovenstående sondring vil udgangspunktet være, at mistankekravet og den heraf afledte vurdering af mistanken rettet mod den sigtede ved afgørelsen af om retshåndhævelsesarrest ikke er i strid med uskyldsformodningen, idet der objektivt ikke tages stilling til skyldsspørgsmålet. Omvendt må det med udgangspunkt i ovenstående behandling af den særligt bestyrkede mistanke alligevel bemærkes, at såvel nationale domstole og EMD har anført, at mistankekravet nærmere sig de krav, der gælder ved vurderingen af vedkommendes skyld. Til belysning heraf kan tillige henvises til klagesagen *Henrik Jensen mod Danmark*¹⁹⁹, hvor der var klaget over, at RPL § 762, stk. 2, nr. 2 udgjorde en krænkelse af EMRK art. 5 og art. 6, stk. 2.

3.2.3.1. *Henrik Jensen mod Danmark*

I sagen angik klagen blandt andet, hvorvidt mistankekravet i retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2 var i strid med uskyldsformodningsreglen efter EMRK art. 6, stk. 2. Klageren var blevet varetægtsfængslet i medfør af RPL § 762, stk. 2, nr. 2 på baggrund af en sigtelse for overtrædelse af straffelovens § 119. Ved et grundlovsforhør ved Retten i København fandtes, at betingelserne i 762, stk. 2, nr. 2 var opfyldt, hvorfor Jensen blev varetægtsfængslet. Ved kære til først Østre Landsret blev byrettens kendelse stadfæstet. Jensen søgte herefter om tilladelse til kære til Højesteret, hvilket imidlertid blev afvist henset til, at Jensen på ansøgningstidspunktet var løsladt, og dermed ikke længere havde den nødvendige retlige interesse i behandlingen ved Højesteret. Ved hovedforhandlingen blev Jensen blandt andet kendt skyldig i overtrædelse af straffelovens § 119 og idømt fængsel i 40 dage. Ved anke til Østre Landsret blev dommen stadfæstet. Herefter indgav Jensen en klage til den daværende Europæiske Menneskerettighedskommission med påstand om, at EMRK art. 5, stk. 1, litra c og 6, stk. 2 var blevet krænket. Klagesagen blev behandlet af Kommissionen, der imidlertid afviste at

¹⁹⁷ Kjølbros, s. 725

¹⁹⁸ Ibid. s. 726

¹⁹⁹ *Henrik Jensen mod Danmark*, 03.07.1989, sagsnr. 13671/88

realitetsbehandle sagen ved Domstolen, idet de ikke fandt, at der forelå en krænkelse af EMRK. Ved behandlingen anførte Kommissionen, at Jensen ikke nægtede, at mistankekravet var opfyldt. Henset til at Jensen tillige blev kendt skyldig i lovovertrædelserne, fandt Kommissionen ikke, at der var sket en krænkelse af EMRK art. 5, stk. 1, litra c. For så vidt angik påstanden om krænkelse af EMRK, art. 6, stk. 2 gjorde Jensen gældende, at dommeren ved kendelsen om varetægtsfængsling efter RPL § 762, stk. 2, nr. 2 herved havde taget stilling til skyldsspørgsmålet. Heroverfor fandt Kommissionen imidlertid: *"that the question which the judge has to answer when taking pre-trial decision are not the same as those which are decisive for any finding of guilt"*²⁰⁰ Afslutningvis anførtes det: *"The judge's decision only described a state of suspicion and did not contain any finding of guilt."*²⁰¹ Kommission fandt således ikke, at der var taget stilling til skyldsspørgsmålet, hvorfor uskyldsformodningen efter EMRK art. 6, stk. 2 ikke var krænket.

Det kan således udledes, at mistankekravet i § 762, stk. 2, nr. 2 ikke er i strid med EMRK art. 6, stk. 2. Dog kan dette ikke tages til udtryk for gældende ret, idet afgørelsen netop ikke blev behandlet af EMD. Det må formodes, at såfremt EMK havde fundet grundlag for, at der var sket en krænkelse af såvel EMRK art. 5 eller art. 6 vil klagen ikke være blevet afvist. Mistankekravet, særligt bestyrket mistanke, må således ikke anses for i sig selv at være i strid med uskyldsformodningsreglen efter EMRK art. 6, stk. 2, men domstolene må ved vurderingen heraf udvise forsigtighed, idet en antydning om skyld før domfældelse kan være i strid med EMRK art. 6, stk. 2.

3.2.4. Opsamlende om foreneligheden med EMRK

Baseret på ovenstående gennemgang af EMRK art. 5, herunder særligt stk. 1, litra c, samt EMRK art. 5, stk. 3, kan der foretages en vurdering af, hvorvidt de krav, som EMD har opstillet, medfører, at RPL § 762, stk. 2, nr. 1 og 2 er i forenelig hermed. Indledningsvist kan det bemærkes, at EMRK, herunder EMD har opstillet betingelser til mistankekravet i forbindelse med behandlingen. Det er særligt bemærket i det ovenstående, at hensynet til den offentlige orden er et anerkendt hensyn til berettigelsen af varetægtsfængsling. Set i lyset af formålet bag begge hensyn, fremstår forskellen mellem retshåndhævelsesarrest og hensynet til sikring af den offentlige orden primært som begrebsmæssig, idet de i praksis søger at beskytte samme samfundsmæssige interesse.²⁰² Til trods for

²⁰⁰ Ibid., s. 3

²⁰¹ Ibid. s. 4

²⁰² Kessing, Peter Vedel: *Varetægtsfængsling og menneskeret*, s. 146

at hensynet til sikring af den offentlige orden og hensynet til retshåndhævelsen ikke er indeholdt i EMRK art. 5, stk. 1, litra c kan det udledes af praksis fra EMD, at hensynet er accepteret, dog således det kun gælder undtagelsesvist. For vidt angår RPL § 762, stk. 2's overensstemmelse hermed var formålet netop, at den skulle fungere som en undtagelsesbestemmelse, der fandt anvendelse, såfremt ingen af de almindelige betingelser i RPL § 762, stk. 1 var opfyldt. Det er endvidere anført af EMD, at hensynet til sikring af den offentlige orden kun gælder i grove tilfælde, hvor der konkret er beviser for, at en løsladelse vil forstyrre den offentlige orden. Dette må RPL § 762, stk. 2, nr. 1 alt andet lige være i overensstemmelse med, særligt henset til det høje kriminalitetskrav, og kravet om den konkret forskyldte straf. Omvendt er det mere tvivlsomt, hvorvidt kriminalitetskravet i RPL § 762, stk. 2, nr. 2 kan siges at leve op hertil, idet baggrunden for indførelsen netop var, at der fandtes at flere overtrædelser, der ikke i henhold til kriminalitetskravet fandtes at være groft nok til at kunne opfylde kravet i RPL § 762, stk. 2, nr. 1. Bestemmelsen er imidlertid ikke blevet kritiseret i EMD. Udgangspunktet må for nuværende være, at såvel RPL § 762, stk. 2, nr. 1 og nr. 2 er i overensstemmelse med EMRK art. 5. Da vurderingen imidlertid beror på en konkret og individuel vurdering af, om hensynet til retshåndhævelsen kræver, at den sigtede ikke er på fri fod, kan det ikke udelukkes, at en sådan krænkelse vil kunne foreligge i det enkelte tilfælde. Det bemærkes blandt andet af Kessing, at det beror på en konkret vurdering af den enkelte sag, om retshåndhævelsesarresten vil være i strid med EMRK.²⁰³ Retshåndhævelsesarrest er dermed ikke i sig selv i strid med EMRK art. 5.

For så vidt angår foreneligheden med EMRK art. 6, stk. 2, er det som anført fastlagt ved EMK, at mistankekravet i RPL § 762, stk. 2 ikke er i strid med uskyldsformodningsreglen. Dette til trods for, at det har været hævdet, at retshåndhævelsesarresten formentlig vil være i strid hermed. Hertil skal det dog bemærkes for så vidt angår Henrik Jensen mod Danmark, at afgørelsen ikke er behandlet af EMD, men derimod er afvist ved EMK, således at spørgsmålet ikke har været behandlet ved EMD. Overordnet kan således udledes, at EMRK art. 6, stk. 2 ikke er til hinder for, at en dommer ved varetægtsfængsling efter RPL § 792, stk. 2, kan tage stilling til den særligt bestyrkede mistanke, såfremt domstolene heri udviser forsigtighed med sprogbrug og andre tilkendegivelser. Det særligt bestyrkede mistankekrav kan således ikke antages i sig selv at være i strid med uskyldsformodningsreglen efter EMRK art. 6, stk. 2.

²⁰³ Ibid., s. 150. Se også Baumbach, Trine og Thomas Elholm, *Straffeprocessens katekismus*, 2024, s. 106

Det må imidlertid bero konkret vurdering fra EMD, hvorvidt RPL § 762, stk. 2, nr. 1 og 2 er i strid med EMRK. Dog taler flere afgørelser for, at EMD har accepteret eksistensen heraf, og der ses på nuværende tidspunkt ikke en afgørelse fra EMD, der udtaler, at RPL § 762, stk. 2 er i strid med konventionen.

Kapitel 4. Retssikkerhedsmæssige betænkeligheder

4.1. Retsfølelsens plads i strafferetsplejen?

Såvel loven, forarbejderne, retslitteraturen og praksis henviser ved behandlingen af RPL § 762, stk. 2 om hensynet til retshåndhævelsen, herunder retsfølelsen. Selve begrebet kan give anledning til betænkeligheder, idet det ikke er fastlagt, hvad der skal forstås herved. En tidligere justitsminister blev - under behandlingen af et lovforslag om udvidelse af RPL § 762, stk. 2 – adspurgt, hvad der nærmere lå i begrebet ”den almindelige retsfølelse”, som det var beskrevet i forarbejderne.²⁰⁴ Spørgsmålet besvaredes med en henvisning til, at det vil være stødende for befolkningen, såfremt gerningsmanden til blandt andet kvalificerede voldsforbrydelser ikke varetægtsfængsles.²⁰⁵ Dette giver imidlertid ikke en nærmere afklaring.

Ryberg sætter blandt andet spørgsmålstejn til, *hvis retsfølelse der skal tillægges betydning* – er det ofrets retsfølelse eller den almene retsfølelse?²⁰⁶ Og hvornår er en retsfølelse almen?²⁰⁷ Balvig bemærker tillige: *”Der er næppe mange, der præcis ved, hvad retsfølelse betyder, men alle har sikkert en fornemmelse: Noget med, hvad man synes om, hvordan der straffes.”*²⁰⁸ Han kalder endda begrebet for uklart,²⁰⁹ hvilket netop støtter op om, at der kan være et retssikkerhedsmæssigt problem i forhold til forudsigeligheden. Der er således ikke et entydigt svar på, hvad begrebet dækker over, og det er tillige empirisk uklart, hvad der forstås herved.

Ryberg skelner tillige mellem faktisk og informeret retsfølelse,²¹⁰ hvorimod Balvig skelner mellem den reflekterede og informerede retsfølelse.²¹¹ Ryberg bemærker blandt andet, at den faktiske

²⁰⁴ BET over forslag til ændring af retsplejeloven, L 135, 1987, spalte 2163-2164

²⁰⁵ Ibid.

²⁰⁶ Ryberg, Jesper: *Retsfølelsen – en bog om straf og etik.*, 2006, s. 19

²⁰⁷ Ibid., s. 20

²⁰⁸ Balvig, Flemming, *Danskernes retsfølelse og retsfornuft – et forspil*, s. 22. Lokaliseret på

https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/2011/2010/Retsbevidsthedsundersoegelsen_2010.pdf

²⁰⁹ Ibid.

²¹⁰ Ibid., s. 21 ff.

²¹¹ Balvig, Flemming: *Fra retsfølelse til retsfornuft*, 2022, s. 139 og s. 143.

retsfølelse er baseret på den viden, man har på et givent tidspunkt, og som derfor har en påvirkning på retsfølelsen.²¹² Heroverfor står den informerede retsfølelse, hvor vurderingen baseres på et konkret oplyst grundlag.²¹³ Hverken Ryberg eller Balvig definerer retsfølelsen som et konkret begreb, og det må derfor kunne antages, at der ikke i teorien kan opstilles en generel betydning herfor. Det uklare begreb gør det således betænkeligt at benytte det som et retsgrundlag. Hvis retsfølelsen er så forskellig fra person til person, vækker det bekymring, at et individs frihedsrettigheder må veje for et udefinerbart begreb. Det kan formentlig være i strid med det forudsigelighedsprincip, der følger af legalitetskravet, jf. ovenfor. Anvendelsen af retsfølelsen som grundlag for varetægtsfængsling efter RPL § 762, stk. 2 rejser således en række retssikkerhedsmæssige spørgsmål. Når et så diffust hensyn får en så afgørende betydning for, om individets frihed skal begrænses, compromitteres det forudsigelighedsprincip, der udgør en vigtig faktor i retsstaten.

Det må siges at være retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at begrebet retsfølelse giver anledning til flere spørgsmål end svar. Når et så indgribende indgreb i den personlige frihed er baseret på et så uklart begreb, vækker det da opsigt. Dog må det vurderes, at domstolene, såvel nationale som EMD, har accepteret den manglende forudsigelighed, der følger med begrebet og retshåndhævelsesarresten.

4.2. Kritikken siden indførelsen

Som det er bemærket i analysen ovenfor har retshåndhævelsesarrest været genstand for kritik fra forskellige juridiske aktører. Allerede ved indførelsen var et mindretal imod indførelsen, hvor det bemærkedes, at retshåndhævelsesarrest var i strid med princippet om ingen straf, uden dom. Det blev tillige anført af Jarner: *”At der med Basis i dette Tilfælde rejser sig en Folkestemning, er intet Argument for en Lovændring.”*²¹⁴

Wilhelm bemærkede i Juristen følgende om indførelsen af bestemmelsen: *”[...] så skyldes det, at det må ses som et skoleeksempel på paniklovgivning gennemført under indtryk af en ophidset opinion.”*²¹⁵ Herefter tilføjer han kritisk: *”Især når man sammenligner med den alvor af omhyggelighed, som ellers har ligget til grund for formuleringen af fængslingsbestemmelserne,*

²¹² Ryberg, Jesper: *Retsfølelsen, en bog om straf og etik*, 2006, s. 26.

²¹³ Ibid.

²¹⁴ RT 1934-35, tillæg B, sp. 2163-2164

²¹⁵ Wilhelm, Preben: *”Udviklingen i anvendelse af retsplejelovens § 762, stk. 2, »Retshåndhævelsesarrest«* Juristen 1987, årg. 69, nr. 3, s. 84

fremstår tilføjelsen i 1935 som enestående ubearbejdet."²¹⁶ Wilhelm og Jarner fandt altså, at bestemmelsen blev indført under pres fra befolkningen, og dermed ikke undergik den almindelige, gennemarbejdede lovgivningsprocedure. Det har ikke været muligt at vurdere, hvorvidt dette konkret holder stik, men såfremt det måtte være tilfældet, skaber det mere usikkerhed om bestemmelsens retlige grundlag. Jarner og Wilhelms udtalelser i forbindelse med indførelsen understøtter, at retshåndhævelsesarresten blev til under pres fra samfundet og som en reaktion på en enkelt sag – snarere end med udgangspunkt i gennemarbejdet, objektivt lovgivningsarbejde. Det vækker undren, at mindretallets bemærkninger ikke opnåede større opbakning, uanset at den vedtagne foranstaltning kan være virke nødvendig og på linje med den almene befolknings retsfølelse.

Selv ved udvidelsen i 1987 gjorde en række førende juridiske aktører gældende, at de ikke kunne anbefale udvidelsen af retshåndhævelsesarresten i voldssager, heriblandt var blandt andet præsidenterne for landsretterne og Rigsadvokaten imod udvidelsen af bestemmelsen. Når aktører som førnævnte tager afstand fra en lovgivning, understreger det netop det retssikkerhedsmæssigt betænkelige ved bestemmelsen. Det faktum, at Gammeltoft-Hansen afstod fra behandlingen af udvalgsarbejdet, understreger da også hans senere kritiske holdning til særligt RPL § 762, stk. 2, nr. 2. Gammeltoft-Hansen gør også gældende i 1989, at *"det er derfor muligvis et spørgsmål om tid, før Danmark [...] nødsages til at ophæve bestemmelsen igen."*²¹⁷ Til trods for den kritiske forudsigelse er RPL § 762, stk. 2, nr. 2 ikke ophævet. Der har desuden ikke været anlagt en sag ved EMD med påstand om, at RPL § 762, stk. 2, nr. 2 er i strid med EMRK art. 5, stk. 1, litra c. I så fald må det formodes, at lovgivningsmagten havde revurderet anvendelsesområdet for bestemmelsen, herunder om den bør fjernes.

Til trods for at bestemmelsen har været genstand for megen kritik gennem tiden har kritikken ikke affødt ændringer eller ophævelser af bestemmelsen. Det kan således tyde på, at lovgivningsmagten ikke har vurderet kritikken som tilstrækkeligt tungtvejende til at ændre bestemmelsen. Det kan tillige være et udtryk for, at befolkningens generelle holdning er, at retsfølelsen bør have en plads i strafferetsplejen, og at kritikken alene har været af teknisk, juridisk karakter.

²¹⁶ Ibid.

²¹⁷ Ibid.

Kapitel 5. Konklusion

Siden indførelsen af retshåndhævelsesarrest i 1935 har RPL § 762, stk. 2 gennemgået en række ændringer, herunder udvidelser i anvendelsesområdet. Bestemmelsen har altså gennemgået en udvikling, der rækker videre end det, der var tilsigtet ved indførelsen. Der er konkret tale om en udvidelse i adgangen til varetægtsfængsling, hvor hensynet til samfundets retsfølelse - under visse betingelser - vejer tungere end hensynet til individets frihedsrettigheder. Bestemmelsen har karakter af en undtagelsesbestemmelse, hvorefter varetægtsfængsling alene kan ske i tilfælde, hvor lovovertrædelsen er af særlig grov karakter, og en løsladelse ville virke anstødelig på samfundets retsfølelse.

Der gælder efterhånden vide rammer for anvendelsen af retshåndhævelsesarresten i dansk ret, når henses til formålet med bestemmelsen. Den retlige ramme for retshåndhævelsesarrest udgøres af en række formelle og materielle betingelser, og særligt de materielle betingelser er skærpede i forhold til de almindelige fængslingsbetingelser efter RPL § 762, stk. 1. Der kan ske varetægtsfængsling efter RPL § 762, stk. 2, såfremt der findes at være særligt bestyrket mistanke for sigtelsen. Hertil er det et krav, at mistanken skal være understøttet af bevismateriale, således en tilståelse eller forklaring ikke står af alene. Efter de materielle betingelser for RPL § 762, stk. 2, nr. 1 gælder også et krav til den begåede kriminalitet. Efter kriminalitetskravet i RPL § 762, stk. 2, nr. 1 skal sigtelsen angå en lovovertrædelse, som er underlagt offentlig påtale, og strafferammen skal være 6 år eller derover. Efter kriminalitetskravet i RPL § 762, stk. 2, nr. 2 skal lovovertrædelsen angå en af de i bestemmelsen oplistede overtrædelser, og lovovertrædelsen skal efter oplysningerne om forholdets grovhed kunne ventes at ville medføre en ubetinget dom på fængsel i mindst 60 dage. I praksis er kriminalitetskravet efter RPL § 762, stk. 2 fortolket indskrænkende, således at den anførte opstilling af bestemmelser er udtømmende. Efter såvel RPL § 762, stk. 2, nr. 1 som RPL § 762, stk. 2, nr. 2 er det en betingelse, at hensynet til retshåndhævelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod. Kravet om forholdets grovhed indebærer, at domstolene skal foretage en forhåndsvurdering af den forventede straf, førend det kan statueres, om de materielle betingelser er opfyldt.

Selvom betingelserne for varetægtsfængsling efter RPL § 762, stk. 2, er blevet skærpet gennem tiden, kan det udledes, at bestemmelsen har et forholdsvis bredt anvendelsesområde i forhold til formålet med bestemmelsen ved dens indførelse. Mistankekravet, særligt bestyrkede mistanke, har særligt

været problematiseret i praksis grundet uskyldsformodningsreglen, men der ses ikke i praksis at være statueret en krænkelse af de internationale forpligtelser, herunder navnlig EMRK. For så vidt angår retshåndhævelsesarresten som fængslingsgrundlag har EMD for nuværende accepteret et hensyn til sikring af den offentlige orden under nærmere angivne betingelser, som dansk ret overordnet er i overensstemmelse med. Dog kan særligt kriminalitetskravet i RPL § 762, stk. 2, nr. 2 kan give anledning til betænkeligheder henset til, at EMD netop har opstillet et krav om, at hensynet til retshåndhævelsesarrest kun bør finde anvendelse i særligt alvorlige sager. Det er således ikke udelukket, at EMD i en konkret sag vil finde, at en varetægtsfængsling efter RPL § 762, stk. 2 udgør en krænkelse af EMRK, men det må bero på en konkret vurdering af, hvorvidt de opstillede betingelser i det enkelte tilfælde er opfyldt.

Afslutningsvist kan det konkluderes at retshåndhævelsesarresten til trods for den umiddelbare overensstemmelse med EMRK dog giver anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Særligt begrebet retsfølelsen er betænkeligt. Det er hverken angivet klart og utvetydigt i forarbejderne, praksis eller i teorien, hvad der forstås herved. Det er derimod anført, at retsfølelsen kan være meget forskellig fra person til person. Dette må anses for vanskeligt foreneligt med det forudsigelighedsprincip, som er indeholdt i legalitetskravet. Specialet har desuden klarlagt, at retshåndhævelsesarresten har været genstand for massiv kritik siden indførelsen, hvilket er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt henset til, at varetægtsfængsling er et af de mest indgribende straffeprocessuelle tvangsindgreb i det danske retssystem.

Litteraturliste

Lovgivning

- Lov nr. 90 af 11. april 1916 om rettens pleje
- Lov nr. 175 af 11. maj 1935
- Europarådets konvention af 4. november 1950 til Beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder
- Lov nr. 169 af 05/06/1953 (Danmarks Riges Grundlov (Grundloven))
- Lov nr. 243 af 8. juni 1978 om ændring af retsplejeloven
- Lov nr. 386 af 6. oktober 1987 om ændring af retsplejeloven
- Lov nr. 366 af 18. maj 1994 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og offererstatningsloven.
- Lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven
- Lov nr. 499 af 17. juni 2008 om ændring af retsplejeloven
- Lov nr. 501 af 12. juni 2009 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, våbenloven, lov om politiets virksomhed, lov om fuldbyrdelse af straf m.v. og forvaltningsloven
- Lov nr. 633 af 12. juni 2013 om ændring af straffeloven
- Lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejeloven, lov om retsafgifter, konkursloven og lov om fuldbyrdelse af straf m.v.
- Lov nr. 329 af 30. marts 2019 om ændring af straffeloven
- Lov nr. 1832 af 8. december 2020 om ændring af straffeloven og forskellige andre love
- Lov nr. 2600 af 28. december 2021 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning
- LBK nr. 1145 af 5. november 2024 (Bekendtgørelse af straffeloven) (Straffeloven)
- Lov nr. 1786 af 28. december 2023 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og politiloven
- LBK nr. 250 af 04/03/2024 (Bekendtgørelse af lov om rettens pleje) (RPL)
- Lov nr. 665 af 11. juli 2024 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love

Lovforarbejder

- Betænkning nr. 728/1974 om Anholdelse og varetægt
- Betænkning nr. 978/1983 om Varetægtsfængsling i voldssager

- Betænkning nr. 1497/2008 om Varetægtsfængsling i sædelighedssager
- Betænkning nr. 622/1972 om efterforskning i straffesager
- Lovforslag nr. L 165. Fremsat den 28. marts 2008 af justitsministeren (Lene Espersen)
- Lovforslag nr. 57/1935
- RT 1934-35, Tillæg B
- FT 1975-76, Tillæg A
- FT 1986-87 (1. saml.), tillæg A
- FT 1993-94, tillæg A
- FT 2001-2002 (2. saml.), tillæg A
- FT 2013-2014, Tillæg C, *L96 som fremsat*
- FT 2012-2013, Tillæg A, *L141 som fremsat*

Retspraksis

Danske domstole

- TfK 2021.451 V
- U 1935.531 H
- U 1983.391 H
- U 1992.877 H
- U 1998.291 H
- U 2000.2476 H
- U 2007.2350 H
- U 2012.1088 H
- U 2013.3254 V
- U 2014.1815 H
- U 2017.273 H
- U 2020.2963 H.
- U 2024.2877 Ø
- U 2024.4906 Ø
- U 1986.65/1 V

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

- Akgün v. Turkey, 2021
- Hauschildt mod Danmark, dom af 24. maj 1989
- Henrik Jensen mod Danmark, 03.07.1989, sagsnr. 13671/88 (EMK)
- Letellier mod France, dom af 26.06.1991
- Kemmache mod Frankrig, dom af 24.11.1994
- Amuur mod Frankrig, dom af 25.6.1996
- Giulia Manzoni mod Italien, dom af 01.07.1997
- I.A. mod Frankrig, dom af 23.09.98
- Smirnova mod Rusland, dom af 24.10.2003
- Medvedyev og andre mod Frankrig, dom af 29.03.2010
- Krupko m.fl. mod Rusland, dom af 26.06.14
- De Tommaso mod Italien, dom af 23.07.2017
- S., V. og A. mod Danmark, dom af 22.10.2018
- Milanković og Bošnjak mod Kroatien, 20.04.2022

Litteratur

- Balvig, Flemming. *Fra retsfølelse til retsfornuft*. Bind 4. Afford. Trykværket. 2022
- Baumbach, Trine og Thomas Elholm. *Straffeprocessens katekismus*. 2. udgave. Djøf Forlag. 2024,
- Elholm, Thomas, Hanne Rahbæk, Lasse Lund Madsen og Jens Røn. *Kommenteret straffelov – speciel del*. 12. udgave. Djøf Forlag. 2023
- Evald, Jens. *Juridisk, teori, metode og videnskab*. 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2016.
- Gammeltoft-Hansen, Hans. *Straffeprocessuelle tvangsindgreb*. Juristforbundets Forlag. 1981.
- Gammeltoft-Hansen, Hans. *Strafferetspleje, bind II*. Jurist- og Økonomforbundet. 1989.
- Gammeltoft-Hansen, Hans. *Varetægtsfængsling*. Juristforbundet. 1976
- Hartman, Jacques. *Danmark og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*. 1. udgave. Ex Tuto Publishing. 2017
- Jochimsen, Jørgen og Henning Fuglsang Sørensen. *Straffeprocessuel oversigt*. 3. udgave. Karnov Group Denmark. 2024.

- Jochimsen, Jørgen. *Grundlovsforhøret: regler og afgørelser om anholdelser, varetægtsfængsling, isolation, erstatning mv.* 3. udgave. Karnov Group Denmark. 2024.
- Kistrup, Michael, Jakob Lund Poulsen, Jens Røn og Thomas Rørdam. *Straffeprocessen.* 4. udgave. Karnov Group Denmark. 2023.
- Kjølbro, Jon Fridrik. *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – For praktikere.* 5. udgave. Djøf Forlag. 2023. **(Kjølbro)**
- Nielsen, Gorm Toftegaard. *Hvad er et tvangsindgreb? Om straffeprocess og forvaltningsret.* Juristen. 2005(5).
- Ryberg, Jesper. *Retsfølelsen. En bog om straf og etik.* Roskilde universitetsforlag. 1. udgave. 2006.
- Scharf, Ole. *Fannerup-sagen og hvad der deraf fulgte.* Årsskrift / Politihistorisk Selskab. 2010.
- Sørensen, Henning Fuglsang. *Processen.* 1. udgave. Karnov Group. 2022.
- Terkelsen, Ole, Louise Halleskov Storgaard og Jens Vedsted-Hansen. *Folkeret og Menneskerettigheder.* 2. udgave. Karnov Group. 2023.
- Werlauff, Erik og Lars Lindencrone Petersen. *Dansk Retspleje: civil-, foged-, skifte- og straffeprocessen.* 9. udgave. Karnov Group. 2023.

Artikler

- Rigsadvokatens analyse af anvendelsen af varetægtsfængslinger - Analyse af baggrunden for varigheden af varetægtsfængslinger i anledning af mål nr. 7 i Mål- og resultatplan for anklagemyndigheden 2024
- Rosado, Isabel Fluxá: "*Varetægt: Varetægtsfængslinger skal ned nu.*", d. 7. juni 2024
- Rosado, Isabel Fluxá: "*Varetægt: Vi skal ikke have medaljepladser i varetægt.*", d. 7. juni 2024
- Wilhjelm, Preben: "Udviklingen i anvendelse af RPLs § 762, stk. 2, »Rets håndhævelsesarrest«" Juristen 1987, årg. 69, nr. 3
- Ritzau, "*Eks-chef i Højesteret ser sjusk i nogle sager om fængsling*", Kristeligt Dagblad, 7. oktober 2024. Lokaliseret på <https://www.kristeligt-dagblad.dk/eks-chef-i-hoejesteret-ser-sjusk-i-nogle-sager-om-faengsling>.
- Kessing, Peter Vedel: *Varetægtsfængsling og menneskeret.* Ugeskrift for retsvæsen, nr. 27/28/29. 2023.

- Nielsen, Gorm Toftegaard: "*Hvad er et tvangsindgreb? Om straffeprocess og forvaltningsret*", 2005(5)
- Rahbæk Hanne. "*Flere varetaegtsfaengslinger kan føre til øget misbrug af børn.*" Advokaten 4. 2008. Lokaliseret på <https://www.advokatsamfundet.dk/nyheder-medier/tidligere-artikler/2008/advokaten-4/2008-flere-varetaegtsfaengslinger-kan-foere-til-oeget-misbrug-af-boern/>
- Rørdam, Peter: "*Retshåndhævelsesarrest, (varetaegtsfaengsling efter retsplejelovens § 762, stk. 2)*" Juristen, Årg. 66, nr. 6 (1984)
- Brandi, Sofie-Amalie Gregaard og Cecilie Boel Winther i U.2017B.231: – "*Varetaegtsfaengsling i praksis*"
- Balvig, Flemming, "*Danskernes retsfølelse og retsfornuft – et forspil,*" s. 22. Lokaliseret på https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/2011/2010/Retsbevidsthedsundersoegelsen_2010.pdf
- Varetaegtsfaengsling til debat: "*Det er ulækkert at besøge far i varetaegt*" Lokaliseret på <https://www.advokatsamfundet.dk/nyheder-medier/nyheder/2024/varetaegtsfaengsling-til-debat-det-er-ulaekkert-at-besoge-far-i-varetaegt/>

Andet

- Guide on Article 5 of the European Convention on Human Rights
- Europarådets ministerkomités rekommandation af 27.juni 1980